JÄRWA TEATAJA

Põllumeeste ja asunikkude häälekandja.

Ilmub kolm korda nädalas: **igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.**

Toimetus ja talitus: Paides, Turuplats nr. 13. Kõnetraat 101 — Kõnetunnid kella 10—1 l. Tarwitamata jäänud käsikirjad häwitatakse ära, kui neile tagasisaatmiseks markisid ei ole juure lisatud.

Üksiku numbri hind 5 senti.

Tellimise hind alandatud.

Wastutaw toimetaja Willem Wesjart. Wäljaandja „Järwa Kirjastus ühisus". Tellimise hind postiga: 1 aasta Kr. 6.— 3 kuud Kr. 1.70 ½ aastat Kr. 3.20 1 kuu Kr. 0.60

Kuulutuste hind: üks millimeeter ühel weerul: tekstis 8 snt., kuulutuste küljel 5 snt.

Nr. 35. Paides, laupäewal 25. märtsil 1933. a. 8. aastakäik.

Läti uus walitsus ametis.

Endiselt rahwusliku koalitsiooni alusel. Peaministriks Blodnieks. Wälisministriks Salnais. Kriis kestis seitse nädalat.

Riia, 23. märtsil. Läti walitsuskriis, mis kestis ligi seitse nädalat, lahendati eile Blodniekſi kabineti moodustamisega.

Uue walitsuse koosseis on järgmine: peaminister — **Blodnieks** (asunik), wälisminister — **Salnais** (edumeelne), rahaminister — **Annus** (majaomanike esindaja), siseminister — **Milbergs** (asunik), haridusminister — **Kehninsch** (demokraatlik tsentrum), kaitseminister — kindral **Balodis** (põllumeeste liit), teedeminister — **Iwbuls** (kristlik letgallane), hoolekandeminister — **Rubuls** (Letgallia edumeelne), kohtuminister — A. **Ofols** (kristlik tööblokk), põllutööminister — **Gulbis** (põllumeeste liit).

Riia, 23. märtsil. Uus walitsus esines eile õhtul seimile. Peaminister Blodnieks kandis ette walitsuse deklaratsiooni. Selles deklaratsioonis seletatakse, et keerulised ja ebaselged wälispoliitika probleemid, mitmesugused osalt rahwusdemokraatlikku riigikorda ähwardawad woolud ja iseäranis rasked majanduskiisimused seawad uue walitsuse raskesti lahendatawate ülesannete ette. Käesolew eelarweaasta, hoolimata senise walitsuse jõupingutustest, lõpeb tunduwa puudujäägiga, mis wähendab paratamatult riigi juba niigi wäikseid reserwe. Uus seimile esitatud eelarwe 1933/34. rahandusaasta kohta ei ole reaalne. Wäliskaubanduse bilanss ja maksubilanss on tugewasti passiiwsed. Wäljawes wäljawaated lähewad ikka halwemaks. Walitsus on täiesti teadlik selles, et Läti rahwa enamus on wäga raskes seisukorras. Põllumajandussaaduste hinnad suuremalt osalt on langenud allapoole omakulusid. Tarwitamise wähenemise ja wäljaweo kidunemise tagajärjel ei leita isegi enneukuulmatult madalate hindade juures kaupadele enam ostjaid. Paljud wabrikud on seismas. Laewandus ja kaubanduse läbikäik on tugewasti tagasi läinud. Tööpuudus on aga järjest kaswanud. Nüüd tuleb wiiwitamata energiliselt hoolt kanda selle eest, et kriis ei läheks enam terawamaks.

Esmajoones uus walitsus püüab saawutada maksubilansi tasakaalu. Sel otstarbel tuleb kõigi abinõudega edendada wäljawedu ja tasakaalustada sissewedu wäljaweoga. Läti peab täiesti sulgema oma piirid põllumajandussaaduste sisseweole. Edasi on walitsuse ülesandeks kooskõlastada riigi kulud tegelike tuludega. Sel otstarbel tuleb kustutada kõik ebaproduktiiwsed wäljaminekud, tuleb loobuda igasugustest uutest ettewõtetest ja ostudest, mis ei ole mitte hädawajalised, tuleb seisma panna riiklikud toetused mitmesugusteks erastatarweteks, ilma et seejuures unustataks riiklike wäljaminekute elustawat mõju kogu majanduselule. Põllumajanduse kaitseks tuleb riiklikke juurdemakse jätkata ka pärast 1. juulit, neid peab aga wähendama reaalse mõõduni.

Walitsus tahab teha kõik, mis wõimalik, et tasandada ebakoomulist wahet tööstussaaduste ja põllumajandussaaduste hindade wahel, ilma et seejuures puudutataks terwet eraalgatust. Riikliku majandusplaani koostamisel wähemalt kolmeks aastaks tuleb ette näha üldkasulikke awalikke töid. Walitsus tahab hoolt kanda makude õiglase jaotamise eest. Ühenduses sellega tuleb käsitleda ka walusat ametnikepalkade küsimust. Ametnikepalkade wähendamine wõib sündida ainult kõige suurema tarwiduse korral, kui kõik teised abinõud eelarwe tasakaalustamiseks on ära kasutatud.

Wälispoliitika kohta peaminister Blodnieks seletas ainult niipalju, et uus walitsus tahab tõwendada suhteid naaberriikidega ja püüab saawutada Balti liidu toimetulekut.

Walitsusele awaldati lihtsa üleminekuwormeliga usaldust, nimelt 49 häälega 32 wastu, kusjuures 8 häält jäeti andmata.

Uued ministrid.

Uue walitsuse liikmetest oliwad senises walitsuses samadel kohtadel kindral Balodis, Kehninsch, Rubuls ja Gulbis.

Uus peaminister **Blodnieks** on asunike erakonna asutaja. Ta oli asutawa kogu liige. 1925. aastast peale on ta seimi liige. Wiimati ta oli seimi sekretäriks. Teda peetakse tubliks majandusteadlaseks.

Wälisminister **Salnais** oli Meierowitsi ajal wälisministri abiks. Ta on Skujenieksi lähemaid kaastöölisi edumeelsete erakonnas. Wiimastel aastatel ta on olnud statistikawalitsuse abidirektoriks. Ta on korduwalt Läti delegatsiooni liikmena osa wõtnud rahwuswahelistest läbirääkimistest, ka Eestiga.

Uus kohtuminister A. **Ofols** oli omal ajal sõjaministriks. Ta kuulub kristlikku tööblokki, kuna tema wend, endine saadik Moskwas, on demokraatliku tsentrumi liige. Uus teedeminister **Iwbuls** on seni olnud ministri abi kohtadel mitmesugustes ministeeriumides. Siseminister **Milbergs** mängib juhtiwat osa asunike erakonnas. Ta on iseäranis populaarne kaitseliidu ringkondades. Rahaminister **Annus** juhatas ka kord warem seda ministeeriumi. Wiimasel ajal ta oli hüpoteekpanga üheks direktoriks.

Riia, 23. märtsil. Läbirääkimiste kohta, mis käisid walitsusloomise eel, lehed teatawad, et Läti kodanlike rühmade ühisel nõupidamisel olewat kokku lepitud, et ametnike palkade kärpimine ei tohi tõusta üle 15 protsendi ja et samal määral tuleb wähendada ka põllumajanduslikke juuremakse.

Tänawused maasaajad.

Põllutööminister määras maad 146 sõdurile ja 101 mõisatöölisele. — 33 krunti anti eriliselt suurte perekondadega isikutele. — Waldade määrata jäi 86 krunti.

Üldse loodetakse rahuldada 960 maasoowijat.

Neil päewil põllutööministeerium lõpetas tänawu kewadise maa määramise eesõigustatud maasaajatele ja mõisade endistele töölistele. Samuti on lõplikult selgunud ka uudismaadele määratud ja lähemal ajal weel määramisele tulewate kruntide arw maakorralduse komisjoni ja asundusikomisjoni kaudu.

Põllutööministeeriumile oli esitatud üle 6000 maasaamise palwe, neist 598 eesõigustatud sõdurite palwet ja 527 mõisatööliste maa soowi.

Wabu krunte mineraal-maadel on tänawu põllutööministeeriumi käsutuses 366. Sellest arwust määras põllutööminister kindlaks maasaajate kandidaate 280 isikut. Nende seas said maad 146 eesõigustatud sõdurit ja 101 end. mõisatöölist. 33 krunti anti eriliselt suurte perekondadega maawajajatele ajutiseks kasutamiseks. Peale selle jättis põllutööminister waldadele määramiseks 86 krunti.

Samuti on põllutööminister maakorralduse komisjonide kaudu esitanud maasoowijaid uudismaade ja kalurite kruntidele kinnitanud 307 ja lähemal ajal tuleb uudismaadele kinnitamiseks weel 177 maasoowijat. Asunduskomisjoni kaudu on kohtadele määratud 91 maasaajat ja lähemal ajal käesolewal aastal määratakse weel kruntidele 125 maasoowijat. Seega nagu selgunud, on tänawu maasaajaid rahuldatud 678. Lähemal ajal rahuldatakse weel 302 maasoowi asunduskomisjoni ja maakorralduse komisjonide kaudu.

Mõisatöölistest said maad Tartumaal 22, Wiljandimaal 24 ja Läänemaal 22 perekonda, teistes maakondades wähemal arwul.

Eesõigustatud sõduritest oli palweid esitatud tasuta maasaajatelt 5, wab. risti ja 40 protsl. tööjõu kaotajatelt 2, wab. risti kawaleridelt 109, inwaliididelt 40 protsl. tööjõu kaotusega 36, langenud sõdurite perekondadelt 64, inwaliididelt alla 40 protsl. tööjõu kaotusega 2 ning wabatahtlikkudelt end. sõduritelt 381, seega nagu eelpool tähendatud 598 eesõigustatud sõdurilt.

Tasuta maasaajaid rahuldati ministri määramisel 5 — seega täies ulatuses, samuti ka wab. risti kawal. ja inwaliidsusega üle 40 protsl. 2 isikut, wab. risti kawal. said maad 56, inwaliidsusega 40 protsl. — 7, langenud sõdurite perekondi 13, inwaliidsusega alla 40 protsl. 1 ja wabatahtlikest sõduritest said maad 45 isikut.

Auto surmas kärumehe.

Õnnetu pealesõit Tallinnas, Ameerika uulitsal.

Kestnädala õhtul kella 8.45 ajal suri Tallinna keskhaigemajas Johannes Mihkli p. Janig, 61 a. wana, kelle elukoht oli Siiwersi uul. nr. 8, krt. 2. Paar tundi warem oli ta W.-Ameerika ja S.-Ameerika uul. nurgal jäänud sõiduauto A—39 alla ja saanud peast ja rinnust raskesti wigastada.

J. Janig oli elukutselt kärumees; ta liikus oma käruga mööda uulitsat, kui auto tagant järele sõitis. Autojuht Jüri Wu u s m a n tahtnud autoga kärumehest mööda sõita, kuid kärumees keeranud äkki enese ühes käruga otse auto ette. Katastroof oli möödapääsemata, sest autot ei saanud juht nii äkki peatada.

J. Janigil oli pealuu murre ja ajude wigastus. Ka rinnakorw sisse murtud.

Auto omanikuks on Rudolf Palts (eluk. S.-Juhkentali 49).

Õnnetuse ajal oliwad mõlemad — autojuht kui ka kärumees täiesti kaines olekus.

Samal päewal kella 5.40 ajal juhtus kokkupõrge S.-Pärnu maantee ja Weerenni uul. nurgal sõiduauto A—1097 ja Arnold Tihase hobusesõiduki wahel. Wanker sai kergelt wigastada, muud häda polnud.

Tselluloos

talwekuudel tähtsamaks wäljaweokaubaks.

Wõi on langenud wäärtuselt teisele kohale.

Lõpulik kokkuwõte weebruari kohta.

Wäliskaubanduse kohta weebruaris walmis lõpulik kokkuwõte kestnädalal. Andmestikust selgub, et wäljawedu weebruaris oli 2.089.600 krooni ja sissewedu 1.698.800 krooni. Seega on wäljaweo ülekaal 390.800 krooni. Möödunud aasta weebruaris oli wäljaweo ülekaal 742.000 krooni.

Kahe esimese kuu wäliskaubandus on tänawu lõppenud 229 tuhande kroonise **sisseweo ülekaaluga**. Mullu samadel kuudel oli sisseweo ülekaal 369 tuhat krooni.

Weebruari sisseweo statistikas on märkimiswäärt terawilja sisseweo täieline puudumine, kuna mullu samal kuu ltoodi sisse wilja jahu 62 tuhande krooni wäärtuses. Suhkru ja puuwilla sissewedu näitab wäikest tagasiminekut. Hoopis kahanenud on willase riide sissewedu (500 krooni), mis mullu weerbuaris tegi wälja 31.000 krooni. **Suurenenud** on kiwisöe ja koksi sissewedu 25 tuh. kroonilt 67 tuhandele kroonile. Wäetisainete sissewedu on tänawu weebruaris tõusnud 20 tuhandele kroonile mulluse 4 tuhande krooni wastu.

Wäljaweokaupade nimestikus näitab wähenemist wõi ja kartuli eksport. Wõist saadi weebruaris 281 tuh. krooni mulluse 810 tuh. krooni wastu ja kartulitest 3 tuh. krooni mulluse 69 tuh. krooni wastu. Lihasaaduste ekspordist saadi waluutat 168 tuhat krooni mulluse 86 tuh. krooni wastu, seega tänawu ligi kaks korda enam. Toornahkade wälawedu oli weebruaris 38 tuh. krooni, kuna mullu puudus täiesti. Linaeksport andis weebruaris 178 tuh. krooni mulluse 240 tuh. krooni wastu.

Tööstussaaduste hulgas on tagasiminek kõigil aladel, kui arwestada wäärtuse järele. Kauba hulga järgi on aga tselluloosi wäljawedu suurenenud. Kohutawa wõihinna langemise tagajärjel on tselluloos jõudnud meie wäljaweokaupade hulgas tähtsuse poolest esimesele kohale, kus waremalt oli wõi. Tänawu kahe kuu jooksul on olnud tselluloosi wäljawedu 892 tuhat krooni ja wõi wäljawedu ainult 815 tuhat krooni. Mullu oli samal ajal tselluloosi eksport 1,1 milj. krooni ja wõieksport 1,5 milj. krooni. Teine tähtsam tööstustoode on wineer, mida weeti wälja weebruaris 123 tuhande krooni wäärtuses mulluse 279 tuh. krooni wastu. Wineeri eksport on wähenenud enam kui kaks korda. Puuwillast riiet weeti wälja 17 tuh. krooni wäärtuses mulluse weebruari 267 tuh. krooni wastu.

Saksamaaga kaubawahetus oli weebruaris meie kahjuks suuresti passiiwne. Wäljawedu sinna oli ainult 275 tuh. krooni, kuna sissewedu sealt 499 tuh. krooni. Inglismaale wedasime wälja weebruaris 660 tuh. krooni wäärtuses ja ostsime sealt 313 tuh. krooni eest. Prantsusmaale oli wäljawedu 381 tuh. krooni maa oli weebruari wäljaweos tähtsuselt teisel ja sissewedu sealt 66 tuh. krooni. Prantsusmaal, mis sehises meie kaubawahetuses haruldane nähe. Ameerika Ühendriikidesse wedasime wälja 57 tuhande krooni wäärtuses ja sealt sissewedu oli 120 tuhat krooni. Seega püsib ikka suur passiiwsus meie kaubawahetuses Ameerikaga.

Wälisturgudel lina nõudmine elaw.

Wälisturgudel puudub lina nõudmises elawus, kuid hoolimata sellest püsib hindades tugew etendents. Nähtawasti ei ole ka pakkujatel suuri linatagawarasid. Wiimastes tekstiilturu ülewaadetes awaldatakse arwamist, et maailmaturgudel riide- ja woorkiudude hindades ka puuwilla- ja linahindades lähemad kuud wõiwad tuua ainult wäikseid muutusi.

Siseturul maksid kokkuostjad talupidajaile linadest: Petseri- ja Wõrumaal 95—100 kr. ristna kaalust, Tartu-, Walga-, Wiljandi- ja Järwamaal 80—85 kr. ristna kaalust ja Pärnu ning Läänemaal 70—75 krooni kaalust ristna sordi alusel.

Wõi wäljaweo korraldamise kawa walitsuses.

Wabariigi walitsuse erakordsel koosolekul neljapäewal kell 1 päewal tuli kaalumisele põllutööministri kawa Inglise turu sissetöötamiseks meie wõile. Walitsus kiitis kawa heaks.

Wõi wäljaweo lubade andmine teostub järgmisel walitsuse koosolekul.

Teedekapital kahanenud

Jaotamise aluseid laiendati.

Teedeministeeriumis oli kestnädalal maawalitsuste teedeosakondade tegelaste nõupidamine, mida juhatas ins. **Perna**

Tähtsama küsimusena arutati teedekapitali jaotamise asja. Summade jaotamisel wõeti seni aluseks rahwaarwu, teede pikkust ja riigimetsamaade alasid; käesolewal aastal otsustati jaotuse alustena lisada weel kruusaaukude kaugust ja sildade ja truupide pikkust igas maakonnas. Tulewal aastal wõetakse arwesse ka weel liikumise tihedust ja teede koormatust.

Teedekapitali summa on tugewalt tänawu wähenenud ja on umbes poole wäiksem, kui seaduses ettenähtud.

Arutati weel teede klassifitseerimise küsimust, kuid siin ei tehtud lõpulikku otsust.

Washington, 22. märtsil. President Roosewelt kirjutas alla seadusele, millega legaliseeritakse 3,2-protsendilise õlle ja samasuguse alkoholisisaldusega marjawiinade müük. 13 osariigis see seadus astub jõusse 7. aprillil. 24 osariigis seaduseelnõu jootwastawate joodude müügi kohta on weel lõplikult wastu wõtmata. 11 osariigis ei ole ses asjas üldse mingit otsust tehtud. Alkoholi täielik kaotamine on weel lõplikult otsustamata kongressi poolt.

Mürgel

Elwa wolikogus.

Abijuhataja pandi raudu.

Kolmapäewane Elwa alewiwolikogu koosolek kujunes ennenägematult mürglirikkaks. Koosolekule ilmus joobnud olekus wolikogu abijuhataja O. Wahlberg, kes hakkas korda koosolekul rikkuma. Lõpuks sattus W. nii hoogu, et tuli kutsuda taltsutamiseks politsei kohale. Kui W-d taheti arestikambri toimetada, hakkas ta täie jõuga wastu, nii et mitu meest ei saanud temast jagu. Alles siis kui mehel käed raudu pandi, suudeti ta arestikambri paigutada.

Samal koosolekul sattusid ägedasse sõnawahetusse wolinik Parweots ja alewiwanema abi Raudsepp. Parweots palus arsti kohale kutsuda, et selgitada, kas abialewiwanem on joobnud. Jaoskonnaarst ilmuski alewiwalitsusse. Hilisõhtul katkestati 3 tundi kestnud koosolek, kus ainult mõned tühised punktid suudeti läbi arutada.

Jõhwi alew saab raudteejaama.

Omal ajal on Jõhwi raudteejaam ehitatud praegusest Jõhwi alewist neli kilomeetrit eemale, sohu ja rappa. See olewat sündinud kohaliku mõisniku soowil, kes pole tahtnud, et jaam tema elukoha lähedusesse tuleb.

Sarnane jaama asetus on wäga suureks tülinaks ümbruskonnale. Eesti ajal on nüüd awatud rongide peatuspunkt Jõhwi alewi kohal, kuid kraami saatmise wõi saamise korral tuleb ikka päris jaama minna ja igakord oma 8 kilomeetrit ilmaaegu ära sõita.

Et asjasse parandust tuua, on nüüd wab. walitsus otsustanud Jõhwi alewi kohta uue jaama ehitada, kus ka kaubawahetust saaks toimetada. Selleks ehitatakse juba tänawu wajalik lisaroobastik rongide wahetamiseks ja kaubaplatworm. See töö läheb maksma umbes 4,5 miljonit senti ja teostatakse hädaabitööde korras. Edaspidi ehitatakse teised tarwilikud jaamahooned.

Uue roobastiku ehitamisel saab kewadel hulk Jõhwi elanikke tööd.

Kordnik tappis äriosaniku.

Rahakaotus wiis kaine noormehe roopast wälja. Karistuseks wiis aastat wangiroodu.

Neljapäewal arutas Tallinna-Haapsalu rahukogu end. Tallinna 5. jaoskonna politseikordniku Endel Riiski süüasja. Teda süüdistati ärritatud meeleolus Pikal uulitsal nr. 43 asuwa õmblustöökoja pidaja 45-aastase Helene Heibergi tapmises. Riisk ise oli tapetu äriosanikuks. 24-aastane kaebealune on kohtus täiesti murtud. Walab kogu aeg pisaraid ja suudab waewu midagi wastata eesistuja küsimustele.

Rahukogu mõistis Endel Riiski wiieks aastaks wangiroodu. Tapetu 16-aastasele tütrele mõisteti wälja 30 krooni kuus kuni täisealiseks saamiseni.

Süüdistusakti järele on asja käik järgmine:

4. detsembril l. a. kella 3 ajal päewal ilmus Tallinna kriminaalpolitseisse Endel Riisk. Ta awaldas, et lühikese aja eest surmanud Pikal uul. nr. 43, krt. 4 elawa Helene Heibergi rewolwrist lastud kuuliga. Samas andis Riisk wälja taparistа, 7,65 kal. brauningu, mis temale oli wälja antud politseiteenistuses.

Kohapeal toimitud ülewaatusel leiti Pikal uul. nr. 43, krt. 4 magamistoast Helene Heiberg surnult. Laip lebas põrandal, käed ristis. Kuulihaaw leidus paremal oimul. Arstlikul ülewaatusel selgus, et kuul oli lastud õige lähedalt, umbes poole meetri kaugusest.

Sündmuse kohta seletas Riisk, et Heibergiga tutwunud ta 1932. a. augustikuul. Heiberg kuulutanud siis ajalehes, et otsib endale rätsepatöökoja awamiseks osanikku. Heiberg oli waremalt Pikal uul. nr. 43 pidanud rätsepatöökoda, kuid maksujõuetuks jäämise tõttu oli sunnitud äri sulgema.

Heiberg oskas noorele maapoisile tulewast äri kujutada wäga roosilistes wärwides. Riisk laenas Heibergile äri käimapanekuks 1000 krooni. Äri awati uuesti Riiski nimel, kusjuures tegelikuks tööjuhatajaks jäi Heiberg. Wiimane wõttis ka tööde eest raha wastu.

Warsti märkas Riisk, et Heiberg tema eest töökoja sissetulekuid warjab. Selle tõttu olnud tal Heibergiga kokkupõrkeid. Omawaheliste riidude tihenedes öelnud Heiberg kord Riiskile, et ta oma rahast sootuks ilma jääb. Heiberg jätnud ka tööliste palgad maksmata. Detsembri kuuks kaswanud töölistele wõlgnew summa 1500 kroonini. Töölised nõudnud Riiskilt oma palga tasumist.

4. detsembri lõuna paiku ilmus Riisk Heibergi korterisse, et rahaliste asjade üle põhjalikult läbi rääkida. Heibergi pole olnud kodus. Wähe aega ootanud, tuli Heiberg. Ta oli autoga käinud ballikleidis pildistaja juures.

Riiski eest leides hakanud Heiberg kärkima, miks teda pühapäewal tülitatawat. Kui Riisk rahade kohta aru pärinud, hakanud Heiberg märatsema, öeldes, et Riiskil tulewad kõik wõlad tasuda. Olles juba warem ärritatud, kaotanud Riisk endawalitsuse ja tulistanud taskust wõetud rewolwriga.

Tapmise eest kohtu alla antud Riisk ei salanud oma tegu. Laskmise eelse silmapilgu kohta ta seletab pisarsilmil, et rewolwri wõtnud ta wälja endatapmise eesmärgiga, kuid kuidagi tulistanud Heibergi. Riisk ütleb, et tema elu on selle süüteoga läbi, langedes selle järele süüpingile jõuetult kokku.

Tunnistajad Anette **Lepasaar**, Alma **Tooms** ja Gretchen **Holm** tõendasid, et Riisk oli paigutanud ärisse 1000 krooni. Rahaliste wahekordade tõttu olnud Heibergi ja Riiski wahel tihti pahandusi. Äriraamatutesse olnud sissekantud ainult wäljaminekud, sissetulekute leheküljed olnud täiesti tühjad. Tapmisel pealtnägijaid ei olnud.

Prokurör **Olup** süüdistuskõnes ütleb, et Riiski ei süüdistata ettekawatsetud kuritöös, kuid ärritatud meeleolus tapmine on küllaldaselt tõestatud. Kaebealuse seletus, et ta relwa haaras enesetapmise eesmärgil, ei ole kuidagi usutaw. On selge, et Riiskile rahalistes asjades tehti ülekohut, kuid meie ei ela kusagil Metsikus Läänes, kus tsiwiilwahekordi lahendatakse rewolwriga. Prokurör nõudis Riiskile karistuseks 5 a. sunnitööd.

Tsiwiilnõudja wolinik adw. F. **Wellner** palus kaebealuselt ülalpidamise raha ja matusekulud wälja mõista.

Kaitsja adw. Th. **Rõuk** tähendas, et tema ülesanne on kõigiti raske, kuid ükskõik asjaolud lubawad siiski Riiski süüd pehmendada. Riisk on on pärit Wiljandimaalt, Kõo wallast, kus elawad omapäraste waadetega inimesed. Ta müüs talu, et saadud rahaga midagi ette wõtta, kuid sattus ebaausa inimese küüsi. Siiski peab uskuma, et mitte kaotatud raha, kuid äriosaniku halb suhtumine oli selle kurbmängu põhjuseks.

Wiimast sõna nuttew kaebealune ei suuda kasutada. Umbes tunniajalise nõupidamise järgi kuulutas kohus eeltoodud otsuse.

Piiritusewabrikuis lõpeb hooaeg.

Pooled wabrikud seisawad juba.

Riigi normipiirituse walmistamine on enamuses piiritusewabrikuis juba lõppenud. Pooleli on töö weel mõnes põllutöökooli wabrikus, kellele oli määratud suurem norm. Üldse walmistasid piiritusewabrikud riigi tellimisel tänawusel hooajal ümmarguselt 3 miljonit liitrit piiritust. Kartulite eest maksti normipiirituse walmistamisel 11 senti tärklise kilogrammilt. Kui arwestada, et möödunud aasta kartul oli wõrdlemisi tärkliserikas, siis said põllumehed piiritusewabrikuist umbes 2 krooni kartuli kwintaalist.

Normipiirituse walmistamise lõppedes on umbes pooled piiritusewabrikud juba jäänud seisma. Peale normipiirituse walmistawad kartulirikkamate raioonide piiritusewabrikud weel ülenormipiiritust. See töö käib peamiselt Wiru- ja Wõrumaal, kus enam kartuleid. Üle normi walmistamise puhul on kartuli ostmine kokkuleppehinnaga. Makstakse 120 kuni 140 senti kwintaalist. Täpsed andmed üle normi walmistatawa piirituse hulga kohta puuduwad, kuid kartuliühisuste liidu ringkondades arwatakse, et umbes 1 miljon liitrit koguneb tänawu ülenormipiiritust. See kaup läheb kõik tagawaraladudesse, kuna wäljaweowõimalused praegu puuduwad.

Wabaõhu raamatukogud.

Rooma awalikes aedades ja ka mõnel platsil awati hiljuti katseks „wabaõhu raamatukogud."

Need on raamatutega warustatud kioskid, kust antakse soowijatele maksuta lugemiswara. Kuid raamatut wõttes peab isik maksma wäikese tagatise, mille hiljem saab kätte.

See uuendus on kiiresti leidnud publiku poolehoidu. Parkidesse tulnud lugejad nõuawad enamasti kerget kirjandust, seiklusromaane, reisukirjeldusi ja tähtsate isikute elulugusid.

Esimesed wabaõhu raamatukogud on asutatud riigi rahaga ja neisse ostetakse waid itaalia autorite teoseid.

Kildkondlik wastuseis

põllumeeste wõlgade korraldamise seadusele.

Teatud ringkondade wastutöötamine põllumajanduse erawõlgade korraldamise kawale osutub wiimasel ajal õige ägedaks. Näib kujunenud olewat kindel wastasrind, kes õige ohtrasti kasutab mõne ajalehe ruumi. Kuid neis mahategewates kallalekippumistes pole ette toodud senini kahjuks midagi asjalikku, waid urgitsetakse asjatundmatult ja pealiskaudselt pisiasjade kallal, wõi koguni esinetakse hüsteerilise sõimuga ja labasustega seaduseelnõu algatajate wastu.

Et ühispankade ringkondades seaduseelnõu arwustatakse, on päris loomulik, sest ühispankade nõudmised põllupidajate wastu moodustawad kogu põllumajanduse mitteriiklikust wõlast kaaluwa osa, seega wõib wõlgade ümberkorraldamine nende huwisid teatud määral puudutada. Aga kahjuks ei saa kuidagi muljet, et ka ühispankade nõupidamistel oleks asja põhjalikult käsitatud, wäljaminnes seisukohalt, — kui palju tuleks kohapealsete olude kohaselt igal konkreetsel juhul laene ümber korraldada, missugunes wahekorras oleks ümberkorraldatud laenudelt intressi wahe ti[...] wähenenud tulud kättesaamata ja kahjudeks kantawate laenudega jne. Et ühispankade laene maha tuleb kirjutada, on selge, sest möödunud aasta lõpul teatasid ühispangad, et nende 14.2 milj. kr. laenude summast põllupidajaile, jääb arwatawasti tasumata 1,5 milj. kr. s. o. 10,5%.

Ajakirjanduse kaudu on teatawaks saanud peamiselt linna-ühispankade seisukohad, ning siin tundub küll, et järeldused on tehtud kuidagi wäga rutulisselt ja nagu pealiskaudselt. Olemasolewatel andmetel selgub, et kogu ühispankadelt põllupidajaile antud laenust 14,2 milj. kr. langeb linnades asuwatele ühispankadele 7,5 milj. kr. (52%), maal asuwatele ühispankadele 6,7 milj. kr. (48%). Linna ühispankade laenud põllupidajaile moodustawad 41% kogu nende laenudest üldse, maal aga 73%.

Kui on arwestatud, et ümberkorraldamisele tuleks ühispankade laenusid umbes 4 milj. kr., siis wõiks sellest linna ühispankade osaks langeda umbes 2,1 milj. kr., maal aga 1,9 milj. kr. wõi 12% kogu linna ühispankade laenuportfellist, maal 21%.

Ülemaltoodud arwud peaksid enam wähem wastama tegelikule olukorrale, sest nad on 168 ühistegelise panga andmete najal tuletatud, kes põllupidajaile laenu annud.

Tekibki küsimus — kas linna ühispankade laenusummast 12% ümberkorraldamine uue seaduseelnõu kohaselt on nendele hädaohtlik? Erapooletu otsustamine peaks eitama kardetawa hädaohu wõimalust. Kuid arwatawasti siin taga peitub midagi muud ja nimelt, et omaaegse süsteemita laenuandmise wiisi eitawad tulemused on nüüd käes.

Mitte üksi, et omalajal (1927/28. a., mil wälislaen teatud rahakülluse tekitas) raha kergesti anti, waid seda isegi nagu meelitati laenama. Siin pole kahtlust, et nii mitmelgi puhul jäeti juba sel ajal laenu kõlwulikkuse nõue täiesti tähelepanemata. Laenuwõtja maksuwõime wõi majanduslise kandejõu hindamine jäi tihtilugu ainult laenuwõtja enda määrata.

On tõenäoline, et põllupidajad, kes laenuga üle oma koha hindewäärtuse koormatud ja kelle wõlad seaduseelnõu kohaselt ei kuuluks ümberkorraldamisele, et need on peamiselt linna-ühispankade kliendid. Nende wõlgade mahakirjutamine kahjudeks mõjuks mõne panga tuludele muidugi tunduwalt, pealegi kui tulu wäheneks ümberkorraldatud laenudelt wähem saadawa protsendi tagajärjel. Aga kas ollakse õigustatud nõudma, et muidu korras ja terwe elujõuga talud peawad lühiajalistelt laenudelt kõrge protsendi maksmisega ainult sellepärast werest tühjaks jooksma, et mõnel pangal ei pruugiks kahju karta? Järgnew wõrdlus näitab, et linna ühispankades on põllupidajate keskmine laenusumma silmatorkawamalt suurem kui maal. (Arwestusest on jäetud wälja Petserimaa andmed, kui liialt erilaadilised).

Põllupidajate keskmine laenusumma:
Maa-ühispankades — 233 kr.
Linna-ühispankades — 444 kr.

Mõnes suuremas linna-ühispangas on põllupidaja keskmine laenusumma aga weelgi suurem ja ulatab 900—1000 kroonini.

Seega wõiks järeldada, et maa-ühispankadele wõiks wõrdlemisi wähe sarnaseid suuri laene portfelli jääda, millede kättesaamine raskendatud ja mida tuleks kahjudesse kanda. Kui oletame, et üks wiiendik maaühispankade kõigist laenudest kuuluks ümberkorraldamisele, wõiks panga tegewustulemuseks olla wähenenud intressi tõttu wahest osaliselt wäiksem puhaskasu, mitte aga raskusi wõõrkapitalidelt intressimaksmisel.

Kahjuks ei ole ka senini ükski objektiiwset kalkulatsiooni kusagilt poolt awaldatud, kuiwõrt oleks wõimalik ühispankade, eriti maal asuwate, tulude wähenemisele ärikulude kokkutõmbamist wastu seada, ja missugused wõimalused on siin weel kasutamata. Aga et siingi midagi teha saab, on wäga tõenäoline.

Näib, et seaduseelnõu mahategijad, kellelt mõni oma debüteerimisel juba õige peruks on läinud, asjasse üldiselt ega ka lähematesse kalkulatsioonidesse ei ole süwenenud. Maapanga poolt senini oksjonitel müüdud talude arwu järele üksi ei wõiks weel otsustada, nagu ei parandaks Maapanga laenutingimused põllupidaja seisukorda. Teatawasti on Maapanga poolt kuni senini 6000 ostutalundist 2 aasta jooksul 56 talundit oksjoniteel müüdud, nende hulgas aga kuuldawasti mitmed sarnased, kus talupidajad ise pole olnudki huwitatud, et talu nende kätte edasi jääks (pärandusse asjad jne.). Kui palju aga selle aja jooksul muude nõudmiste katteks talusid on oksitud, ning kui palju neid oleks weel siis müüdud, kui oleks nõutud ka algwõla tasumist, ja mitte ainult protsentide — kümnise wastuwõtmisega mugawalt rahulejäädud, see on küsimus, millest hiilitakse mööda.

Samuti tuleb tähendada, et wõlgade ümberkorraldamise teostamiseks tarwisminewad summad kahtlemata leiduwad; selge on, et wõlgade ümberkorraldamisega mitte üksi põllumajandust ei saneerita, waid samawõrra ka neid majandusalasid, kes esinewad põllumajanduse kreeditorina. Kui seks otstarbeks tuleks kas riigihoiukassa wõi mõne muu asutuse wabasumme mobiliseerida, siis on see rahwamajanduslikult täiesti õigustatud. Peab silmas pidama, et mitte mõnel üksikul asutusel ei tule olla wõlgade ümberkorraldamise finantseerijaks, waid selleks saab kasutada mitme asutuse ressursse. Kui palju selleks tuleks kasutada asunduskapitali wõi mõne muu asutuse summe, selgub edaspidi.

Asjata püütakse wõlgade ümberkorraldamise kawale anda mõnelt poolt mõnesuguse „toetus aktsiooni" ilmet. Siin on tegemist puhtakujulise ümberlaenustamisega, mitte kellegi kahjuks, waid laenu tingimuste kohandamisega kandejõule wastawaks püütakse parandada nii hästi laenuwõtja kui ka wõlusaldaja seisukorda. Praegune laenuprotsent ei wasta olukorrale: see on pärit ajast, kus oli nõudmine raha järele. Nüüd on aga nõudmine hea kreeditori järgi, s. o. arwestatakse laenu tingimustega. Loomulik, et nüüd laenuprotsent ei saa enam püsida endisel kõrgusel.

Ka wälisriigid pööratwad praegu tõsist tähelepanu põllumajanduse wõlgade korraldamisele. Tutwunegem Saksa Ida-abi aktsiooni, Ameerika hüpoteeklaenude ümberkorraldamise n. n. „Frazieri kawa", Rootsi põllumajanduse toetuslaenu jne. põhimõtetega, siis selgub, et Eesti põllumajanduse wõlakoorma kahendamise kawa ei ole mingi ainulaadne harulдus. Sunniseisukord nõuab seda, sest ei seisa pankade wõimuses laenusid tarbekorral tagasi tõmmata.

Selle küsimuse laia ulatuse tõttu tuleks meilgi mõelda kogu rahwamajanduse seisukohalt, mitte aga mõne asutuse kitsapiirilistes huwides. Asi nõuab süwenenud arwustust ning kõigepealt asjalikkust. Kahjuks wõib mõnda wiimast sõnawõtmist täiel määral lööpimiseks pidada, kus wängete sõnade taha warjatakse oma asjatundmatust.

—.

Wõiturul walitseb surutis.

Saksamaa wõisisseweду wähenenud 54 prots. wõrra.

Wõiturul walitseb endiselt tugew surutis. Saksas langesid sisemaa wõihinnad möödunud nädalal 8 snt. wõrra kilolt, kuigi toetusostudega walitsuse poolt püüti hoida ära wõihindade edaspidist langust. Nõudmine wälismaa wõi järgi on Saksas kuiwanud tunduwalt kokku. Käesolewa aasta kahe esimese kuu jooksul weeti sisse ainult 6.596 tn. wõid 14.344 tn. wastu eelmisel aastal. Wõiimport wähenes 54 prots. wõrra, seega suuremas ulatuses, kui seda põhjustasid kontingendid.

Inglises näitab wõitagawarade seis juba wäikest wähenemise tendentsi. Nagu wälismaa ajakirjandusest kuuldub, olla kokkulepe wõi sisseweo wähendamise kohta Inglisse juba saawutatud. Skandinaawia ja Balti riikidest kawatsetakse sisseweду wähendada 12 prots. wõrra ja Inglise asumaadest 6 prots. wõrra. Ametlikult ei ole lähemalt weel midagi teada. Kui see teostub, wõiwad wõihinnad wähe paraneda.

Wõituril walitsewat seisukorda selgitawad ilmekalt wõiekspordi andmed käesolewa aasta kahe esimese kuu kohta. Käesolewa aasta esimese kahe kuu jooksul weeti wälja 6952 tw. wõid 9.666 tw. wastu läinud aasta samal ajawahemikul. Kogusellt on wõieksport seega wähenenud 2.714 tw. ehk 28 prots. wõrra. Kuid märksa suuremaks osutus wõiekspordi tagasiminek wäärtuselt. Käesolewa kahe kuu wõieksport andis ainult 614.918 kr. wäliswaluutat 1,9 milj. kr. wastu 1932. a. samal ajawahemikul. Seega saime kahe kuu wõiekspordist 0,9 milj. kr. ehk ligi 60 prots. wähem wäliswaluutat, kui läinud aasta samal ajawahemikul.

Peekoniturg on kindel.

Waluutat saame peekonist enam kui mullu.

Peekoniturul püsib kindel tendents: kõigi sortide hinnad jäid püsima eelmise nädala tasemel. Waatamata peekonihindade tõusule Inglises, on nõudmine paranenud. Wõrreldes läinud aasta märtsi hindadega, on praegused ligi 30 prots. kõrgemad.

Käesolewa aasta kahe esimese kuu jooksul weeti wälja 4552 tw. peekonit 3.627 tw. wastu eelmise aasta kahe kuu jooksul. Kogusellt on meie peekonieksport seega suurenenud 925 tw. ehk 26 prots. wõrra.

Kuid märksa suuremas ulatuses on tõusnud peekonieksport wäärtuselt, kuna peekonihinnad siis palju soodsamad, kui eelmise aasta samal ajawahemikul. Kahe kuu jooksul wäljaweetud peekoni wäärtus tõusis 255.679 kroonile 178.725 kr. wastu eelmisel aastal.

Seega andis peekonieksport käesolewa aasta esimese kahe kuu jooksul 76.954 kr. ehk 43 prots. rohkem wäliswaluutat kui läinud aastal.

„Skautismi isa" mälestused.

Baden-Powell „suri kui wahwa mees". Margid, mis wihastasid kuninganna Wiktoriat.

Lord Baden-Powell, skautismi isa, awaldas neil päewil raamatu „Elu ülikooli õppetunnid", milles kirjeldab oma mälestusi.

Muuseas tuletab ta meelde 1916. a. juhtunud lõbusat lugu. Loetawaim Pennsylwania ajaleht teatas nimelt ootamatult, et kindral Baden-Powell lasti saksa spioonina maha. Samas awaldas leht ka kirjelduse skautismi liikumise looja ja inglise-buuri sõja kangelase Baden-Powelli wiimastest tundidest, lisades, et „ta suri nagu wahwa mees kunagi."

Lord Baden-Powell.

Baden-Powell jutustab oma raamatus teise tõelise saksa salakuulaja surmast. Ilmasõja päewil koonutas Ypresi raiooni kasarmute läheduses alati halwatud kerjus. Tema ratastega tooli külge oli kinnitatud järgmine kuulutus: „Päästsin lapse, kes oli uppumas jääkülmas wees. Külmetasin ja jäin eluks ajaks sandiks. Aidake mind."

Mööduwad sõdurid polnud kitsid. Igaüks andis õnnetule almust. Kord märkas keegi sõdur, kes halwatu mütsi oli heitnud mündi, et tuul kerjusele antud paberraha oli paisanud murule. Sõdur tõstis pangatähe üles. Ent seda lähemalt silmitsedes nägi ta suureks imestuseks, et rahale oli kirjutatud midagi saksa keeles.

Kerjus wangistati ja nüüd osutus, et ta oli saksa spioon, kes armuandide nime all wõttis wastu oma kaaslastelt teateid prantsuse wägede kohta.

Pärast tema mahalaskmist Baden Powell omandas salakuulaja ratastoolil ilutsewa plakati ja see praegu weel ripub ta toa seinal mälestusena sakslaste julgusest ja leidlikkusest.

Raamatus kõneleb Baden-Powell ka buuri sõja ajal juhtunud sündmusest, mis põhjustas konflikti kuninganna Wiktoriaga.

Mekkingi piiramise ajal lõppesid kindluses postmargid. Baden-Powell käskis sellepärast trükkida partii marke koduseks tarwituseks. Suur oli aga tema üllatus, kui ilmusid margid, millede kuninganna Viktoria profiili asemel oli kujutatud ta oma pea!

Säärast „majesteedi solwamist" ei suutnud kuninganna unustada ja kaua oli ta tige kindralile.

Ilusti kirjeldab Baden-Powell kohtamist oma tulewase naisega. Osutub, et skautismi isa pöörab iga naise juures eelkõige tähelepanu tema kõnnakule. Ta wäidab, et suurem osa daame käib wäga lohakalt ja inetult. Sellepärast meeldis talle kohe esimesel pilgul iseteadwa, kindla kõnnakuga noor tütarlaps, keda ta nägi juhuslikult jalutamas Londoni pargis.

Kaks aastat hiljem teel Lääne-Indiasse nägi ta laewal sama neidu.

„Kas teil on pruuni-walge laiguline koer? küsis Baden-Powell kohe esitlemisel.

„Jah," wastas hämmastunult tütarlaps.

Ja nüüd osutus, et too neiu oli kahe aasta eest tõepoolest tihti kõndinud Londoni parkides.

„Pärast seda meie abiellusime ja elame siiani õnnelikult," lõpetab jutu Baden-Powell. Esimene mulje ei petnud teda, lady Baden-Powell on olnud talle aastakümneid truuks ja kindlaks kaaslaseks.

Wõitlus leiwa pärast Nõukogude Wenemaal.

Kommunistlik walitsus on rakendanud kõik wahendid wõitluseks maal. Seistakse otsustawa lahingu ees.

Moskwast saabunud wälisajakirjanik jutustab.

11 aastat Nõukogude-Wenes töötanud austria ajakirjanik N. Basseches wiibib praegu Tallinnas, ning esineb neljapäewa õhtul „Estonia" kontsertsaalis kõnega Nõukogude-Wenest ja tema tulewiku wäljawaadetest. Siis oli meie toimetuse liikmel juhus kõnelda Wene oludest hästi informeeritud ametwennaga, kes muu seas meeleldi oli nõus andma wäikest ülewaadet praegusest seisukorrast meie idapoolsel naabermaal.

Wiimased aastad kommunistlikku Wenemaa elus, ütles N. Basseches, — on täiel määral olnud wallatud suurest wõitlusest, mida peab walitsus põllumeestega, et neidki haarata kommunistlikku arengu käsitusesse. Põllumeeskond omaltpoolt aga teatawasti suures ulatuses on haaranud passiiwse wastupanu relwa. Minu isiklik arwamine on, et sellesse wõitlusesse on kistud terwe põllumajandus, ametlikud andmed aga püüawad weenda, et ainult osa põllumehi — kulakud — seisawad wihaselt wastu walitsuse korraldustele.

Nüüd seisab Wenemaal ees otsustaw silmapilk, tuleb pidada otsustaw wõitlus. Wiimaseid kuid wõib iseloomustada kui lahingut leiwa pärast. Wiimastel päewadel on kõik Moskwas ja terwes Nõukogude Liidus rakendatud põllumajanduse jalulesseadmise ja külwikampaania teenistusesse. Ning selle otsustawa lahingu wõitmiseks on awatud kõik poliitilised registrid.

Administratiiwselt awaldatakse määratusuurt surwet põllumeeskonna peale. Igaüht, kes maal julgeb astuda wastu walitsuse korraldustele, ootab armutult kinniwõtmine ja wäljasaatmine. Ning Ukrainas ja eriti Kuubanis, kus wastupanu aktiiwsem, on tarwitusele wõetud weelgi terawamaid abinõusid. Samal ajal on wiidud isegi kolhoosidesse enesesse n. n. klassiwõitlus, mida peeti seni wäljaspool kolhoose. Ka kolhoosides otsitakse nüüd waenulisi elemente ning selle kõrwal tundub, nagu oleks üksikpõllumehi isegi weidi rahule jäetud. Ühenduses sellega on piiratud kolhooside majanduslikku endamääramist ning loodud igasuguseid walwe- ning propagandaorgaanid. Sõnaga: administratiiwselt awaldatakse maale kõige terawamat surwet. Ning kui ei suudeta täita walitsuse poolt ettekirjutatud saawutusi, ootawad mittetäitjaid kõige terawamad karistused.

Teisest küljest on wõetud tarwitusele ka majanduslik ergutuswahend, on antud põllumeestele meelituseks wäike suhkrusai. Nimelt on iga üksikmajapidamise ja kolhoosi kohta juba ette kindlaks määratud wilja hulk, mis ta sundhindadega riigile peab andma. Ning sealjuures antud lubadus, et ülejäänud osa wõidakse jätta endale wõi müüa wabal turul.

Ning kolmanda relwana wõitluses põllumajanduse pärast on riik wõtnud tarwitusele majandusliku abi. Suur osa tööstusest töötab põllutöömasinate pargi uuendamiseks ja parandamiseks, ning kõik hobused — isegi punawäe omad — on wõetud põllumajanduskampaania teenistusesse. Lõpuks on riik otsustanud anda seemnewilja laenu näol seal, kus olukord on kõige raskem.

Kõiki neid wahendeid ning nende kasutamisele wõtmist wõitluses põllumajanduse ülesehituse eest wõiks nimetada suurejooneliseks, kui nad ei eeldaks suurt inimkulutust ning ei tunduks wõõrastena euroopalikkudes oludes. Pealegi põrkawad nad wastu põllumeeskonna suurt tüdimust ja läinud aasta halwa külwi ning wiletsa seemnega rikutud põlde, mida on ühe aastaga wõimata heaks teha.

Sellepärast on wõitluse tulemused täiesti selgusetud ning raske on ennustada walitsusele kordaminekut.

—

Kogu see raske olukord annab ka selgituse uuele moele — kahjurite protsessidele. Raske on siin öelda, mis on õige, mis wale, sest ka ajakirjandusel on waid ametlikud teated ning wastuoksa senisele kombele pole kaebematerjale awaldatud.

Ametlikkude teadete kohaselt olewat seni paljastatud kolm kahjurite organisatsiooni: üks — loomaarstide seas, kes süstisid loomadele katkupisilasi; teine — traktorijaamades ja riigimõisades, kus karistuseks juba 35 inimest maha lastud; kolmas — rasketööstuse rahwakomissariaadis. Minu ärasõidu ajal lewisid Moskwas kuuldused, nagu oleks awastatud weel kaks niisugust organisatsiooni.

Wastuwaidlematа on peale wiisaastaku perioodi elutarwete puudus ja majanduslikud raskused äärmiselt suured. Haritlaskonna ühes osas, kes tegi kaasa wiisaastaku, awalduwad wäsimuse tunnused, ning neil psühholoogilisil aluseil enamluswaenulise liikumise tekkimine on täiesti wõimalik. Objektiiwsete andmete puudumise tõttu aga on raske öelda, kas ta on wõtnud nii suure ulatuse, nagu walitsus ametlikult kahjuriteprotsesside kaudu püüab näidata, et õigustada oma terawat walwetööd ning waheleastumist.

Mingit surwet

ei awaldata Ameerikas eestlastele wõlamaksu tasumata jätmise pärast.

Tükk aega tagasi, kui weel elawalt seeluti neid tagajärgi, mis 15. detsembri Ameerika wõlamaksu tasumata jätmine endaga kaasa wõiks tuua, tõi „Päewaleht" teate, nagu oleks Ameerikas surweawaldusena Eesti wastu tõstetud Ameerikas elawatele Eesti kodanikkudele tulumaksu!

Nüüd pühendab ameerika eestlaste ajakiri „Meie Tee" sellele ja teistele samalaadilistele teadetele pika kirjutuse ning annab kõwa peapesu „Päewalehele", lõpetades sõnadega: „Wõime kahtlematult wäita, et olude sunnil õiendamata jäetud kohustus Eesti poolt ei ole wähemalgi mõõdul riiwanud siinsete eestlaste käekäiku ega blameerinud Eesti riiki ja rahwast ameeriklaste silmis. Kuid peame ütlema, et sarnased rumalad teated ja kirjutused on küll meid, Ameerika eestlasi, mitmel korral punastama sundinud. Tahame loota, et onu Sam neid lapsiku naljana wõtab."

Haapsalu turg.

Sealiha sea wiisi 49—53 s., naelawiisi: keedu liha 55—60 s., praeliha 60—65 s., seapekk 65—70 s., searasw, sulatamata 70—75 s., sulatatud searasw 80—85 s., loomaliha: supiliha 25—30 s., praeliha 35—40 s., lambaliha 35—45 s., wasikaliha 20—35 s., suitsusink 80—105 s. kg.

Rukkijahu 12—14 s., rukkipüül 25—30 s., nisujahu: lihtjahu 20—22 s., sõelajahu 22—25 s., püül 32—34 s. kg., odraterad 7—8 s. l., odrajahu: inimtoiduks 15—18 s., loomatoiduks 8—10 s., kaer 7—8 s. kg., odratangud 16—18 s. l., kruubid 25—30 s. kg.

Piim 6—7 s., rõõskkoor 55—80 s. l., hapukoor 80 s. kg., meierei wõi 120—130 s., köögiwõi 85—112 s., kohupiim 25 s. kg., kanamunad 8—9 s. paar.

Kartulid 75—85 s. wakk, porgandid 8—10 s. kg., hapukapsad 10—15 s., herned 30—35 s. l., sibulad 40—50 s. kg.

Soolatud räimed 7—10 s., kilud 18—20 s., haugid 28—35 s., tursad 20—25 s. kg.

Juhan Ungerson 70-aastane.

J. Ungerson.

24. märtsil pühitses Ulila walla tüsedam põllumees Juhan Ungerson oma 70 aastast sünnipäewa.

Nooruses on J. Ungerson energiliselt seltskonnategewusest osa wõtnud, teda näeme omaaegses Ulila põllumeeste seltsi kassapidajana, kirikukonwendi saadikuna, kus ta süüdilt walla huwisid kaitseb. Ka wallakohtu liikmena on ta kauemat aega tegew olnud.

Erilise armastusega haris ta aga oma Tootsi talu, tõstes selle ümbruskonna esimeste hulka. Muuseas on ta rajanud uhke kalatiigi, kus ta peale kalade ka wähki kaswatab. Maaparandustööde alal sammub ta esirinnas.

Poliitiliselt kulub ta juba wabariigi algpäewilt põllumeeste kogude ridadesse. Praegu oma kõrge wanaduse tõttu ei suuda ta enam seltskonna elust osa wõtta, waid on selle jätnud nooremate hooleks, andes neile tihti oma kogemustest rikkalikke näpunäiteid.

Tähelepandaw on, et J. Ungerson juba ammu on selgusele jõudnud, et taludel hädawajalikuks osutub tööliste juuretõmbamine talu külge. Sellest seisukohast wälja minnes ongi ta juba aastate eest ehitanud talu maa peale kolm töölismaja, warustades neid aiamaaga. Kuuldawasti leiawad kõnesolewad majad alalist kasutamist.

Wisale töömehele soowime weel palju aastaid!

Summasid erifondist jagati.

Tartu pontoonsild ja Tähtwere pawiljon.

Tartu linnawalitsusele määrati teedeministri poolt töökorralduse erifondist 10.000 kr. järgmiste tööde korraldamiseks: Emajõe pahempoolse kalda täitmiseks Pärmi wabriku juures 4500 kr. pontoonsilla ehitamiseks pontoonide kordaseadmine ja puust pealisehituse tegemine) 2500 kr., kanalisatsiooni töödeks 2000 kr. ja Tähtwere pawiljoni ehitamiseks 1000 kr.

Pärnu sai 8800 krooni.

Pärnu linnawalitsusele määrati teedeministri poolt töökorralduse erifondist 8800 kr. järgmiste tööde tegemiseks: lennuwälja ehitamise jätkamiseks 3000 kr., kalanduse erikkasti aida ümberehitamiseks 800 kr., Kiltsamaa teekraawide kaewamiseks 750 kr., tänawate (Rääma) truusatamiseks 500 kr., tillustiku walmistamiseks Jänesselja teel 500 kr., puurkaewude tegemiseks 500 kr., metsa kuiwatuskraawide kaewamiseks Kiltsamaal ja Tammistes 1000 kr., küttepuude weoks 250 kr., haritud tööjõudude palkamiseks 500 kr. ja õmblustöödeks 1000 krooni.

Loksa sillaehitus lõpetatakse.

Harju maawalitsusele määras teedeminister töökorralduse erifondist Loksa puusilla ehitustööde lõpuleviimiseks 2500 kr.

Maksud Plüssa ja Narwa parwedel.

Teedeminister kinnitas Wiru maawalitsuse poolt esitatud maksumäärad parwede tarwitamise eest Plüssa ja Narwa jõgedel (wiimasel Skarjatinas ja Kriwasool). Maksumäärad on järgmised üleweo eest: inimene — 5 senti, hobune ehk lehm 5 s., jalgratas 5 s., koorem 10 s., mootorjalgratas 10 s., sõiduauto 20 s. ja weoauto 30 s.

Politsei poliitikast eemale.

Politseiametnikel keelati poliitiliste organisatsioonide ja rühmituste liikmeks olemine.

Kaebused kodanikelt ja riigikogult.

Neil päewil kirjutas politseiwalitsuse direktor N. Reimann alla järgmisele ringkirjale, mis keelab politseiametnikele osawõtu aktiiwsest poliitikast:

Politseiwalitsusele saadetud kaebustest politseiametnike tegewuse peale kohtadel, on kaebajad mitmel puhul tõlgitsenud nende arwates ebaseaduslikult toiminud politseiametnike teguwiisi muuseas ka sellega, et politseiametnikud kuuluwad kaebaja suhtes wastaspoolsesse poliitilisse organisatsiooni.

Kuigi nende kaebuste puhul ei ole selgunud, et keegi kaebealustest oma ametikohuste täitmisel oleks lasknud end juhtida seaduste asemel oma partei poliitilistest tõekspidamistest, näitawad need kaebused ometi seda, kuiwõrd hellad on kodanikud selles küsimuses. Samasuguseid kaebusi on politseiwalitsus wiimasel ajal saanud ka riigikogu ringkondadest.

Kaaludes seda küsimust, politseiwalitsus leidis, et ei ole mingit põhjust ega wõimalust kitsendada politseiametnike üldist wabadust, pooldada oma parema äratundmise järele selles wõi teises legaalses poliitilise partei programmi. Ometi ei saa kuidagi salata, et politseiametnike awalik kuulumine teatawasse poliitilisse organisatsiooni, tõepoolest wäga kergesti wõib leida kodanike seas wäärtõlgitsemist alul tähendatud mõttes. Ühtlasi seega kõigutades usku politsei erapooletusse seadustega tema peale pandud ülesannete täitmisesse.

Kuna politsei edukaks tegewuseks, mis mitmel alal toetub kodanike heatahtlikule suhtumisele ja kaasabile, on wäga tähtis, et kodanikud politseis segamatult näeksid seda, kelleks ta on seatud — erapooletut seaduste täitjat ja kaitsjat kõikidele ühte wiisi, waatamata kellegi poliitilistele tõekspidamistele.

Taktilistel kaalutlustel politseiwalitsus leiab olewat küllalt põhjendatuks kindlasti nõuda, et politseiteenistuses seiswad isikud hoiduksid igasugusest aktiiwsest osawõtust poliitilistest organisatsioonidest. Selleks on kuulumine poliitilise partei liikmete nimekirja, esinemine partei poliitiliste awalike kõnedega, kihutustöö tegemine teatawa poliitilise organisatsiooni wõi poliitilise rühmituse kasuks, kui ka üldse oma sümpaatia wõi antipaatia awaldamine teatawa poliitilise organisatsiooni wõi selle üksikute liikmete suhtes jne.

Ringkirja lõpus on tähendatud, et politsei kohapealsetel ülemustel tuleb ringkiri oma alluwatele teatawaks teha ja selle täitmist nõuda.

Wõitarwitus sisemaal tõuseb.

Wälisturgudel nõrgenes käesolewal nädalal wõi hind.

Taimewõi toodang kuiwab kokku.

Kuigi möödunud nädalal wõihindade noteerimisel märgiti turutendents „kindel", ei ole käesolewal nädalal paranemist märgata. Hindade tase Saksas ja Inglises on isegi weidi langenud. Taani noteeringut neljapäewal alandati 10 punkti wõrra.

Eesti wõi kohta peaks tawalise korra järele olema noteerimine täna, laupäewal, kuid reedel arwati, et noteering jääb ära ja toimetatakse järgnewal nädalal. Praegu on noteering püsinud kaks nädalat õige madalal — 72 senti kilo. Põhja-Inglismaale saadetud wõi kohta on tulnud sealseilt ostjailt kirju, milles wäljendatakse suuremat rahulolu meie wõiga. Selle eest saawat paremat hinda kui Läti wõist.

Eksportwõi hinna suur langus wiimasel ajal on põhjustanud siseturul wõi tarwitamise suurenemise. See muidugi omakorda wähendab wäljawedu, sest siseturul müügiletulewast wõist on umbes 80 protsenti ekspordiks tunnistatud kõlbulikuks.

Wõitarwitamise suurenemise kohta kogu maal puudub statistika. Teatud pildi Tallinna kohta saame sellest, kui wõrdleme p. k. „Estonia" poolt siseturule lastud wõi hulkasid. Juba möödunud aasta kokkuwõte sel alal näitas suurenemist. P. k. „Estonia" laost oli mullu lastud siseturul müügile 6313 tünni wõid 5648 tünni wastu eelmisel 1931. aastal. Eriti suuresti on aga need arwud tõusnud tänawu esimestel kuudel. Nii müüs „Estonia" siseturule jaanuaris tänawu 837 tünni mulluse 427 tünni wastu ja weebruaris 679 tünni mulluse 480 tünni wastu. Seega suurenemine mitukümmend protsenti.

Piimasaaduste wäljaweo kontrolljaama andmetel on ka paljud meiereid hakanud otsekohe saatma wõid kohalikule turule.

Wirumaal on tekkinud juba mitmed suured meiereid, kes wäljaweoks saadawad wõid ainult õige wähe ehk mitte sugugi, kuid selle asemel läkitawad wõi Narwa turule. Seal müüdawat nüüd wõid rohkem läbi kui kunagi waremail aegadel.

Siseturul wõi müük on praeguste hindadega meiereidele soodne. Saadakse 100 kuni 110 senti kilogrammist samal ajal, kui eksportwõi noteering on 72 senti. Eksportwõile tuleb küll juure preemia, kuid siiski on siseturu hind weidi parem.

Wäikemüügil on wõi hind Tallinnas P. K. „Estonia" kauplustes 115—120 senti. Turul laudadelt müüjad nõuawad 5—7 senti kallimat. Tartus on wõi hind kohati kõrgemgi kui Tallinnas. Selle tagajärjel on juba mõned Järwamaa meiereid hakanud saatma wõid Tartusse.

Siseturul wõi pakkumise suurenemisega wõib hind warsti hakata langema. Arwatakse, et tewadepoole, kui piimatoodang tõuseb, tekib ka siseturul wõist ülepakkumine.

Ühes eksportwõi hindade langemisega on wähenenud taimewõi walmistamine. Praegune taimewõi toodang on ümmarguselt 50 protsenti wähem kui möödunud aastal samal ajal. Kui aga arwestada kaks aastat tagasi, siis on taimewõi praegune toodang ainult 10 protsenti selleaegsest. Suurem taimewõi tarwitaja on Tallinn, kus seda kaupa läheb peamiselt toitude walmistamiseks söögisaalides ja pagaritööstustes.

Peekonid ei tunne kriisi.

Sealiha hind tõusis Inglismaal weelgi. Fondist maksetakse nüüd waid 3 krooni igale seale juurde.

Kõigil teistel eksportkaupadel näitawad hinnad langemist, ainult peekon on praegu õnnelikuks erandiks. Tema hind on wiimasel ajal aina tõusu näidanud. Londonist saabunud teadete järele on peekoni hind nüüd jälle uuesti paranenud 4 shillingi wõrra tsentnerilt. Wäljamaksu hind Eestis ühes juuremaksuga on 58 senti esimese sordi peekonsea kilolt. Praegu maksetakse fondist igale eksporteeritawale seale üksnes kolm krooni ligi. Seitse krooni jääb iga sea pealt fondi alles, mida nüüd saab kasutada teiste põllusaaduste wäljaweo toetamiseks.

Nii kõrget hinda kui praegu, pole peekonil olnud 1931. aastast saadik. Nüüdne hea hind näitab kui asjatundmata oli „W. Maa" jutt, kes jõulu ümber kollitas „sigade mässuga" ja soowitas peekonite kaswatamist piduruda. Need, kes siis „Waba Maa" nõu kuulda wõtsid, saawad kõik nüüd ränka kahju.

Inglise turu tundjad arwawad, et kõrged peekonihinnad jääwad püsima kuni juulikuuni.

Lihunikusell riisus hobuse.

Joobnu wägiwald Luunja teel.

Tartumaal, Rasinal elutsew kaupmees Jaan Adamson teatas politseile, et Luunja mõisa lähedal teel riisuti tal ära hobune ühes wankriga, millel kaubakoorem peal. Hiljem selgitati, et riisumise pani toime Tartu lihunikusell Richard Kriisa, 22 a. w. Teo toimis joobnud olekus. Ta wõeti wahi alla.

23. märtsil oli J. Adamson hobusega teel Tartust Rasinale. J. Adamson on ühtlasi Rasina walla käskjalg. Tal oli ka kaasas summa wallaraha. Räpina teel, ühekса kilomeetrit Tartust eemal, Luunja mõisa läheduses tuli talle wastu keegi mees, kes haaras hobusel suukõrwast kinni ja käratas kaupmehele: „Anna hobune siia!" Meeste wahel tekkis riselemine, kusjuures kallaletungija ähwardas pussiga lüüa. Kaupmees hakkas appi karjuma. Samal ajal lähenesid Luunja poolt kaks Wanamõisa asunduse elanikku. Kaupmees Adamson arwas, et need wast kuuluwad ka riisujate salka; kuna tal oli walla raha kaasas, läks ta metsa poole jooksu, jättes hobuse ja wankri kaubakoormaga riisuja kätte. Luunja poolt tulnud mehed küsisid riisujalt, et mis siin lahti. Mees seletas küsijaile, et see olewat tema hobune ja tahab edasi sõita, muud ei midagi. Istunudki siis wankrile ja hakanud Tartu poole sõitma. Teel aga kallutas hiljem wankri ümber ja puistas kauba tee äärde kraawi, et oleks kergem sõita.

Wahepeal oli J. Adamson läinud konstaabli juures ja teatanud oma hädast politseile. Tartust sõitsid kriminalistid wälja ja pidasid riisuja kinni, kes osutus Richard Kriisaks. Ta seletas, et wiinutanud kuskil kõwasti ja jätnud kuhugi oma hobuse maha. Teel tahtis siis muretseda uue hobuse, et sõita Tartu. Riisujaks end ei tunnista. Olnud joobnud pea temp.

Adamson sai hobuse-wankri kätte, samuti tee äärest kauba.

Leedu leht Balti liidu wastu.

Eesti ja Läti pidawat aitama Wilnot „tagasi wõita".

Kaunas, 23. märtsil. „Lietuvos Žinios" wõtab täiesti uue seisukoha Balti riikide liidu liikmuses. Leht kirjutab: Leedu on alati olnud Balti liidu poolt, kuid ilma Poolata. Meie naabrid aga orienteeruwad just Poola poole. Nemad usuwad, et Poola wõiks anda neile kaitset Nõukogude Wenemaa wastu. Ei ole aga selge, kuidas Poola wõiks neid aidata, kui Wenemaa Eestile ja Lätile kallale tungiks. Liit Poolaga ei wähendaks sugugi Wene hädaohtu, waid wastupidiselt — suurendaks weel seda hädaohtu.

Leht küsib edasi, et mis sünniks siis, kui Eesti-Läti-Leedu liidu korral Wenemaa Lätile kallale tungib, ja wastab: Siis Leedu peaks oma liitlasele appi minema. Kuidas wõiks aga Leedu oma naabrite maad kaitsta, kui need naabrid ükskõikselt pealt waatawad, kuidas wõõras riik okupeerib ühe kolmandiku Leedu territooriumist ühes tema pealinnaga. Liit oleks reaalne ainult siis, kui tulewased liitlased awalikult ütleksid, et liidu esimeseks sammuks on toetus Wilno tagasiwõitmisel. On aga selge, et lätlased ja eestlased seda ei tee.

Põllumeeste erawõlgade ümberkorraldamine lüigub.

Komisjon wõttis seaduse esimesel lugemisel wastu.

Reedel oli põllupidajate wõlgade ümberkorraldamise seadus riigikogu rahanduskomisjonis arutusel. Keskerakondlased awaldasid arwamist, et kui see seadus seaduseks saab, siis tuleks ta laiendada ka majaomanikkude ja tööstuse peale.

Seadus wõeti peale waielusi esimesel lugemisel wastu. Tulewal esmaspäewal asutakse eelnõu teisele lugemisele. Wõib arwata, et see maal nii oodatud seadus nüüd warsti riigikogu ette jõuab ja kiires korras wastu wõetakse.

Wõrumaa põllumehed olid koos.

Rohke osawõtuga põllumeeste päew.

Neljapäewal peeti Wõrus „Kandle" saalis põllumeeste päewa. Ruumikas saal oli ümbruskonna põlluharijaid täis kogunenud. Kõnelesid rkl. K. Einbund, maawalitsuse esimees A. Kohwer ja maakonsulent Kraaw. Esimene rääkis majanduspoliitilistest küsimustest, teine põllumeeste wõlgade korraldamisest ja wiimane põllu- ja tööstussaaduste hindadest.

Läbirääkimistest wõeti elawalt osa. Lõpuks wõeti wastu terwe rida resolutsioone, milledes käsitatakse tähtsamaid maa eluawaldusi.

Koosolek, mis algas kell 1 p., lõppes kell 7 paiku õhtul.

Kolm wenda riisujaks.

Keskpäewane kallaletung Tartu uulitsal.

Tartus, Lao uul. nr. 1 elutsew Elmar Blum teatas politseile, et temale tungisid Aleksandri uulitsal maja nr. 43 kohal päewal k. 1—2 wahel kolm tundmata isikut kallale ja riisusid tal käewuri ära. Riselemise juures löödi Blumile ka mõned haawad.

Käeuuri wäärtust hindab Blum 30 krooni peale.

Kriminaalpolitsei tabas riisujad. Need on kolm wenda Adam (36 a. w.), Jaan (34 a. w.) ja Karl Pure'd (30 a. w.), kes elutsewad Aia uul. nr. 19.

Tuli kompweki wabrikus.

Kreutzwaldi uulitsal põles „Riola" töötuba.

Reedel kell ½2 ajal teatati Tallinna pritsimajja, et tuli on lahti puhkenud Kreutzwaldi uulitsal nr. 2 „Riola" kompwekiwabrikus. Tuletõrje lendsalk tõttas mootorpritsiga kohale.

Tuli oli pliidi alt töötoas sattunud põrandale, kus süttisid põlema paberihunnikud. Leegid täitsid ruumi ja warsti olid ka laelauad tules. Kiire abi tõttu saadi tulest peagi jagu. Tule läbi kannatas tööstus wõrdlemisi wähe. Töötoa sisemus aga sai kannatada wee läbi.

Kahjusumma suurus pole weel selgunud. Tööstus kuulub osaühisusele.

Röövimine ja wargus Elwas.

Ööl wastu reedet tungisid wargad Elwas, Pargi uulitsal nr. 22 Tartu linna kodanikule Salme Kaplanile kuuluwasse majja akna kaudu ja wiisid ära grammofoni, selle plaate, wateeritud teki ja muud kraami 255 kr. wäärtuses.

Hädaabitööde riistade juures ööseti walwet pidaw 75-a. Karl Wannak kaebas Elwa politseile, et ööl wastu reedet walwel olles tunginud 2 meest pimeduses temale kallale ja röövinud temalt taskukella.

Tartus pekseti üliõpilast.

Tartu politseile teatati, et Tähtwere uulitsal on neljapäewa õhtul üliõpilasele Jaan Ponis'ele kallaletungitud ja teda pekstud, lüües mitu raske haawa. Esialgu puuduwad lähemad andmed sündmuse kohta.

Politsei juurdleb.

Ingeris tegutseb wandeselts.

Hiljuti Eesti Ingeris Kalliwere külas ettetulnud kallaletungi kohta posteljonile Aleksander Woipäle selgub, et siin on tegemist ettekawatsetud poliitilise kuritööga.

On selgunud, et kommunistide õhutusel on Ingerisse asutatud kolmeliikmeline wandeselts, kelle ülesandeks oli Ingeris reast wälja lüüa 8 kaitseliitlast-isamaalast, kellede hulka kuulus ka posteljon Woipä. Nüüd tuli asi aga awalikuks kohe selle teostamise algul.

Selgunud ei ole weel, kas lööja J. Waimel kuulus ka wandeseltslaste hulka wõi tegutses ta nende ülesandel. Warem on J. Waimel ähwardanud maha lüüa ka jäljetult kaduma läinud Ingeri tulist rahwajuhti L. Reijot.

Juudid hakkawad boikoteerima Saksa kaupasid.

London, 24. märtsil. „Daily Heraldi" ja „Daily Expressi" teadetel kogu maailmas juudid on wälja töötamas plaani Saksa kaupade boikoteerimiseks. Paljud juudi ärid Londonis keelduwadki juba Saksa kaupu müümast.

Raske autoõnnetus.

Berliin, 22. märtsil. Halternis oli täna ränk autoõnnetus. Kaks suurt jõuwankrit põrkasid kokku, kusjuures plahwatas teise jõuwankri bensiinitank, mis sisaldas 160 liitrit bensiini. 17 inimest sai raskesti haawata. Neist suri kaks haiglas. Kaks haawatut on weel suremas.

Haapsalus wangistati ärimees ja ta endine teenija.

Neid süüdistatakse waletunnistuse andmises ja sellele awatlemises.

Haapsalus arreteeriti neljapäewa õhtul Tallinna-Haapsalu rahukogu prokuröri korraldusel Haapsalus tuntud kaupmees ja weskiomanik Martin Peterson, 56 a. wana, ja Asuküla walla elanik Hilda Kurisman, 24 a. wana. Neid süüdistatakse waletunnistuse andmises ja sellele awatlemises kuus aastat tagasi (1927. a.) peetud M. Petersoni lahutamisprotsessis.

Hilinenud asja tõid päewawalgele kõrwalood. Nimelt tekkis M. Petersonil uus protsess oma endise naisega Elisabet Petersoniga sellepärast, et E.P. oli käinud oma endise mehe äris ja sattunud seal sõnelusse teenija Juuli Wäntsiga, kes on nüüd Petersonil uueks naiseks. Peterson andis asja kohtu lahendada, kes mõistis ta endise naise süüdi ja maksma 10 kr. trahwi. Tunnistajaks selles asjas oli M. Petersoni teenija H. Kurisman, kes teadis tõendada, et Petersoni endine naine olla jämedate sõnadega sõimanud Petersoni uut naist.

Läinud aastal leiti Petersoni korteri juurest kiri kompromiteeriwa sisuga P. kohta, et Peterson ostiwat waletunnistajat, kellele maksab hästi.

Ka selle asja andis P. kohtu lahendada, kus selgus, et kirja on kirjutanud Hilda Kurisman. Ülekuulamisel selgusid uued asjaolud, mis wiisid Petersoni ja Kurismani arreteerimiseni.

Wändras tabati tekikratt.

Popsi-eit warastas 15 aastaga kokku terwe lao.

Juba wabariigi algupäewist saadik on Wändras kirikulised pidanud kannatama pahandawa nähte all: nii kui lähed kirikusse ja jätad hobuse järelewalweta, on tekk hobuselt wõi istmelt läinud. Ja kunagi ei saadud warga jälile ega nähtud kusagil mõnda warastatud tekkidest ja rättidest.

Nüüd ometi kord läks konstaablil korda kindlaks teha tekkide warast ja teda tabada otse eteolt. Selleks tarwitas ta kawalust, läks waritsema kiriku juures asuwa luukambri pööningule, pidades eriti selleks lõigutud aukude ja pragude kaudu silmas kirikuliste hobuseid. Nägigi wiimaks üht wanaeite siirduwat kellegi sõiduki juure, wõtwat sellelt ära istmealuse teki ja peitwat seda oma suurräti alla. Politseinik nabis eide kinni, kui see oli minemas kalmistu suunas.

Tekiwargaks osutus 63-aastane popsinaine Kai Tauram, kes elab Wana-Wändra wallas „Undisaare" talu saunas, omab wäikese maatüki ja majapidamise. Läbiotsimisel ta kodus leidis politseinik terwe lao warastatud asju ja nimelt: 50 istmealuse tekki, 8 willast suurrätti, 1 wihmakuue, 12 tekki, 1 kleidi, 10 jakki ja 9 tükki woodririiet. Kõik need ütles wanaeit warastanud olewat wiimase 15 aasta jooksul, peamiselt kirikuliste sõidukitelt ja hobustelt. Osa tekke oli lahti harutanud ja ümber teinud, muist juba jõudnud ära pidadagi.

Tabajale, konstaabel Karl Amorile, awaldati ülemuse poolt kiitust.

Seemnemüügi kontrolli kõwendatakse.

Seemet müüakse põllupidajatele kindlate hindadega.

Kuna praegusel rahakehwal ajal tahetakse hoida ära üleliigset seemnete sissewedu, nagu see sagedasti on sündinud waremalel aastatel, kus selle läbi wahel on jäänud müümata suuremal hulgal kodumaa seemneid, selleks anti käesolewal aastal heina ja juurwiljade seemnete sisseweoõigus Eesti seemnewilja ühisusele. Et ei tekiks monopolistlikku seisukorda, selleks anti seemnewilja ühisusele seemnete sisseweo luba tingimusel, et ta esitab põllutööministeeriumile originaal-arwed seemnete ostuhindade kohta ning kalkulatsioonid oma kulude kohta, mille alusel põllutööministeerium määrab kindlaks wäljamaalt sisseweetud seemnete wäljamüügihinnad. Ühtlasi tehti seemnewilja ühisusele kohustuseks kõigile tarwitajate- ja majandusühisustele wiimaste soowil nende ostjaskonna warustamiseks müüa wälismaalt sisseweetud seemneid põllutööministeeriumi poolt kindlaks määratud suurmüügi hinnaga.

Läti hilise punase ristikheina seemne kohta on nüüd seemnewilja ühisus nõuetawad andmed põllutööministeeriumile esitanud, mille alusel põllutööministeerium nimetatud ristikheina seemne wäljamüügi hinnad käesolewaks aastaks määras kindlaks järgmiselt: suurmüügi hind (edasimüüjatele) kr. 1,40 kg. ja wäikemüügi hind (tarwitajatele) kr. 1,55 kg. Nimetatud hinnad on makswad üle riigi. Teiste importeeritud seemnete hinnad määratakse kindlaks sellekohaste dokumentide esitamisel.

Kodumaal kaswatatud seemnete kohta ei ole põllutööministeeriumi poolt määratud hinnad makswad. Arwatawasti ei saa aga ka need kõrgemad olema, kuna muidu nendele waewalt ostjaid leidub.

Et kindlaks määratud hindadest ka tõesti kinni peetakse, selleks kawatseb põllutööministeerium teostada kõwa kontrolli seemnemüüjate üle, paludes tarwiduse korral abiks põllutöökoja maatulunduse konsulente. Nõuetest kõrwalekaldumised wõetakse põllutööministeeriumi poolt arwesse wastawatele äridele tulewikus seemnete sisseweolubade andmisel ja seemnetega kauplemise wõimaldamisel.

Wõimalusi maatöölistele elukorterite soetamiseks.

Selleks antakse pikaajalist soodustatud laenu.

Põllutööminister esitas walitsusele ettepaneku, mille alusel muudetakse maal elukorterite ehitamiseks antawa ehituslaenu wäljaandmise, kindlustuse ja tasumise korra kohta antud määrust selles mõttes, et wõimalik oleks põllupidajaile anda selle määruse alusel laene ka maatööliste elukorterite ehitamiseks.

Maale elukorterite ehitamiseks ehituslaenude andmine sünnib asundusekapitali seaduse, elukorterite ehituslaenu seaduse ja wiimase seaduse põhjal antud määruse (RT 24 — 1927) alusel. Nimetatud määrus ei wõimaldanud seni laenude andmist taluomanikkudele, kelle maakoht ületab 5 ha. Maakohtade omanikkudel, eriti nendel, kes on sunnitud kasutama wõõrast tööjõudu, on sagedasti raskusi wõõra tööjõu palkamisel selletõttu, et nendel maakohtadel puuduwad hooned tööliste elukorteriteks. Kohase elukorteri puudumisel püütakse teenistusse palgata eeskätt wallalisi töölisi, kuna perekonnaga töölistel töösaamine sageli raskendatud. Seepärast põllutööministeeriumi ettepanekul soodustatakse nüüd nende ehituste püstitamist, mida kasutatakse maatööliste elukorteriteks.

Tuli raudtee depoos.

Tööliste riietekapp põles.

Kaugemale riidekapist tuli ei pääsenud. Kahju häwinenud kapi näol üsna wähene.

Tuli sai alguse arwatawasti hooletult wisatud paberossiotsast.

Neljapäewa õhtul k. 9 paiku tekkis Tallinnas, Telliskiwi uulitsa ääres asuwas raudtee depoos tuli, mida öövaht aegsasti märkas. Depoos oli põlema läinud üks tööliste riietekappidest. Öövaht asus kohe agaralt tuld kustutama. Kuna hädaoht ähwardas paisuda, kutsuti ka linna tuletõrje lendsalk kohale. Tulele pandi warsti piir.

Raadio saatekawa.

Pühapäewal, 26. märtsil.

Tallinn 298,8 mtr. 9.55 Jumalateenistus Pühawaimu kirikust. Jutlustab õp. Tallmeister. Lõpuks heliplaate. — 12.30 Ülekanne Tartust. — 13.00 Põllumajanduslikke teateid. — 13.10 Lõunane kontsert. Juh. md. Ark. Krull. Orkester: Tremisot, Galopp. Fetras, Lamburite tants. Flotow, awam. „Madrused". Mannfred, gawott „Wana hea aeg". Beethoven, Menuett. Schubert, Mere ääres. Grieg, Lüüriline süit. Eilenberg, Marss. — 17.30 Kohtunik Rutherfordi kõned. 17.30 „Kolm patriarchi, usumehed" (eesti keeles). 17.45 sama kõne wene keeles. 18.00 „Luomisen sarastus" (soome keeles). 18.15 „Regenten uttagen och danad" (rootsi keeles). — 18.30 Heliplaate ja reklaami. — 18.45 Päewauudiseid. — 19.00 Heliplaate. — 19.30 Ülekanne Tartust. — 19.35 Pidulik kontsert Tallinna linna ajaloolise mälestuspäewa puhul. (Ülekanne N. M. K. Ü. saalist Laial tn. nr. 1). Korraldawad linnaametnikkude ühing ja klubi ühes walgustuse-weemuretsemise osakonna teenijaskonna orkestriga ja meeskooriga. 1. Awasõna — linnapea A. Uesson. 2. Kõne ajaloolise päewa üle — linna arhiwaari abi dr. P. Johanson. 3. Sümfoonia orkester: a) R. Krull, Kontrawuurmarss „Kodumaa". b) R. Krull, Kontsertwalss. 4. Soololaule — Ida Aaw-Lind (sopran). 5. Meeskoor: a) T. Wettik, Terwitus. b) A. Säebelmann, Sind surmani. c) T. Wettik, Me rannikmaale. Waheaeg. 6. Meeskoor: a) A. Läte, Kostke laulud. b) M. Saar, Ainult pääle warju. c) M. Hermann, Meeste laul. 7. Sümfoonia orkester: a) A. Lemba, Menuett. b) R. Kull, Potp.-fant. eesti rahwawiisidest. Orkestrit juhatab A. Habermann, meeskoori — G. Ernesaks. Lõpuks kuni 22.00 wana tantsumuusikat heliplaatidelt. — 22.00 Moodsat tantsumuusikat dancing-restoranist „Meriklubi". (John Pory ja tema orkester).

J.-Jaani piimaühingu edukas tegewus.

1932. a. lõppes 2529 kr. ülejäägiga. Piimahulk näitab kaswu.

Järwa-Jaani piimaühingu tegewust 1932. a. wõib kõigiti pidada edukaks, waatamata wõihindade äärmisele langusele, mille tõttu kõikjal hakkas ilmnema piimahulga wähenemine. See ilmnes ka Järwa-Jaanis aasta alul, kuid juba wiimastel kuudel tekkis sootu wastupidine olukord. Alates oktoobrikuust hakkas piimahulk tunduwalt kaswama, wõrreldes eelmise aastaga, ja tõus jatkub ka tänawu.

Keskmeiereisse ja 5 koorejaama toodi 274 liikme ja 255 mitteliikme poolt kokku piima 3.320.161 kg. Keskmeiereisse toodi 900.242 kg., Karinule 373.915 kg., Paistewäljale 320.028 kg., Wõhmutale 202.055 kg., Walasti 254.920 kg., Ammuta 149.133 kg. Keskmine raswaprotsent oli 3,37 (Walasti) — 3,53 (keskmeierei). Üldine keskmine raswa % oli 3,48.

Wõid walmistati 132.885 kg., kusjuures 1 kg. wõi walmistamiseks kasutati 24,66 kg. piima, ehk raswaühikuid 85,63. Piima eest maksti wälja 149.424 kr. Tööstuskulu 1000 kg. piima kohta oli 1163 senti. Ühe kg. piima eest maksti 4,50 snt., mis üldse kõrgemaid hindu.

Kuludes kasutati kõiki wõimalusi kokkuhoiuks. Warem oli juba palju 47% wõrra kärbitud. Kõik see wõimaldas 1932. a. lõpetada 2529 kr. ülejäägiga. 1933. a. eelarwe koostamisel awanes samuti wõimalus kulusid wähendada. Tööstuskulud on õige kokku surutud, nii arwatakse kg. pealt 0,80 senti.

Ühingu omakapitalid ulatawad warandusest ligi 94% ja äriseisust ligi 80%.

Omakapitalid ulatusid 1. jaan. 1932. a. 77.220 kr. ja amortisatsiooni kapital 46.867 krooni.

Lõpuks peab tähendama, et Järwa-Jaani piimaühing on kõigiti kindlal jalal. Samuti on tema üldine tegewuse juhtimine kui ka piimatööstuse alal, osawates kätes.

Paide linnawalitsus nõuab eelkäijalt 100 kr.

Tõsteti kohtulik nõudmine end. linnawalitsuse liigete wastu omal ajal wälja makfetud perekonna abiraha ja wanusetasu asjus.

Paide linnawalitsus otsustas esineda kohtuliku nõudmisega eelmise linnawalitsuse wastu. Kohut palutakse eelmise linnawalitsuse liikmetelt solidaarselt wäljamõista wiimaste poolt omal ajal rohkem wäljamakstud perekonna abiraha ja wanusetasu.

Praegune linnawalitsus asus ametisse 2. juunil 1930. a. Lahkuw linnawalitsus oli aga suure kiirusega paar päewa enne ameti üleandmist wälja maksnud linnawalitsuse liikmetele ja paarile ametnikule perekonna abiraha ja wanusetasu. Hiljem wõttis asja üles linna rewisjonikomisjon ja see oli linnawolikogu koosolekul sõelumisel. Linnawolikogu leidis wäljamaksmise alusetu ja otsustas wäljamakstud summa 100 kr. sisse nõuda. Seni otsusele käiku polnud järgnenud.

Kewadel noortepüha.

Paides on saanud juba traditsiooniks korraldada kewadeti noortepäewi. Kewadel, koolitöö lõppedes kogunewad õpilased ümbruskonna koolidest Järwamaa pealinna Paidesse, kus Wallimäel weedetakse helge päew täis noorus- ja kewadrõõmu. Neilt päewilt on noored ammutanud palju julgust, jõudu, waimustust ja terwet eluoptimismi, mis wäga tähtis meie teadlikeks isamaalasteks kaswawatele noortele eriti praegu.

Tänawu on noortepäewa korraldamise mõtte üles wõtnud Paide õpetajate ühing ja Paide ühisgümnaasiumi noorsoo liit. Need organisatsioonid on päewa toimepanijaks walinud sellekohase komisjoni. Komisjon, mille juhiks on Paide ühisgümnaasiumi dir. A. Herman, alustas eeltöödega. Noortepäew peetakse maikuu lõpupoolel. Päewa kawas oleks laule segakooridelt ja algkoolide lastekoorilt ning tütarlaste ja poeglaste wõimlemisi ja mänge. Noortepäewa muusikalisteks juhtideks on muusikaõpetaja J. Zeiger ja wõimlemisjuhtideks õpetajad prl. H. Laiksaar ja hra H. Kallas. Noortepäewaga ühel ajal korraldatakse Paide staadionil Järwa koolinoorte kergejõustiku wõistlust. Noortepäewast wõtawad osa wõimalikult palju koole. Kui nii on, et waewalt sel ajal ilusa ilma tingib, tõotab noortepäew Paide suurpäewaks kujuneda, nagu see paaril wiimasel aastal on olnud.

Waimuliku laulupäewa ümber.

Paide kogudus korraldab 11. juunil waimuliku laulupäewa. Seni on juba mitu laulukoori oma osawõtust teatanud. Ülesandmise tähtpäew lõpeb 31. skp., sellepärast palutakse laulukoore rutata.

Täna tööstuskooli pidu, homme Wiljandi „Ugala".

Täna õhtul on rahwamajas tööstuskooli pidu, homme esineb aga Wiljandi teater „Ugala".

Homme päewal on kodanikke klubis koguduse näitemüük.

Homme korraldawad sotsialistid kõnekoosoleku linnawalitsuse saalis. Kõneleb K. Ast.

Tapal kesk-kooliõpilane kadunud.

Möödunud nädalal kadus Tapal teadmata kuhu ühisgümnaasiumi 2. klassi õpilane Anton Tähk, 19 a. wana, kelle wanemad elawad Järwa-Madises.

Enne saladuslikku kadumist oli Tähk mõned päewad woodis gripitaudi tõttu ja teisipäewal, tundes end weidi terwemana, kirjutanud ta wanematele koju kirja, et ta koju sõidab. Selle peale läinud ta õhtul jalutama, mis ajast ta kadunuks jäänud. Kuna õpil. Tähk mitu koolis kõigiti korralikku õpilasena, on tema saladuslik kadumine ajutanud kõigile arusaamatuks, sest ta oma koolitöös oli ta laitmatu. Ka ei olewat mängus romantilised põhjused. Mõnelt poolt awaldatakse küll arwamist, et küllap wist kooli kord ei meeldinud ja pages „paradiisi" maale, kus Tähel elawat üks rikas onu. See arwamine pole leidnud weel kinnitust. Kaks wiimast nädalat olnud poiss koolis kurwameelne ja mõttes.

Õige masendawalt on see juhtum mõjunud dir. Luurile, sest õpilase saladuslik kadumine heidab kahtlemata halba warju koolile ja toob esile ebameeldiwaid arwamusi. Et olle ju weel ununenud möödunud aasta sügisene Tapa draama, mis nõudis samast koolist noore naisõpilase elu.

Warakewadine Einmanni.

Kewadõngud ja salapunktid. — „Kombluspolitsei" ärewuses. — Üks isesugune waimuwalguse jagamine ehk malewa staabi tehnika wiimane sõna. — Saladuslik lugu 6 aami piiritusega.

Ka einmanlane tunneb õhus juba kewade hõngusid ning joowastub sellest, suureks meelehärmiks kohalikele salapunktele ja koduwabrikantidele, kelle „kaup ja kraam" enam sugugi nii hästi ei taha minna kui mõni aeg warem. Ja jumal nuhtles neid muidugi juba sellega, et alandati weidike riigiwiina hinda, milline ei jätnud oma „kurbi" tagajärgi awaldamast kohalikke wabrikantide ja nende müügikohtade peale.

Ka kohalik „kombluspolitsei", koosnedes kõigi külade wanematest naistest, teab rääkida õige kurje ja hukatuslikke moraali langemise jutte kohalikust eliidist, arwamata wäiksemaid suurusi, kellele ei wiitsita alati tähelepanu pöörata. Noh, kewad ajab juuri juba igale poole!

Laupäewal elas Einmanni kogu oma olemise ajaloos suurematu tähtsusega ajaloolise momendi. Siin debüteeris Järwa malewa korraldusel ringrändaw kino, milline reklaami järgi otsustades pidi olema nägematu ime ja tehnika wiimane sõna sel alal. Kuid igal heal asjal on ka oma negatiiwne külg. Juba kohapeale sõites härra demonstraator tahtis minna Tamsalust Wajangu jaama otsima, ning suuri waewu suudeti siiski mehele selgeks teha, et Wajangu jaam, olgugi räbal ja wäeti, on ikkagi weel endisel kohal. Ja siis lõppeks too kinoetendus ise — noh lihtsalt pole waewa wäärtki sellest pikemalt kõneleda, sest isegi need, kes oma elus esimest korda nägid sihukest imelikku etendust, polnud wäga waimustatud. Peab ütlema, et kui ka edaspidi sarnasel kombel hakatakse maarahwal toda waimuwalgust jäänaste pontsjonitega sisse andma, siis ta warsti hakkab tagant üles raiuma ja ei lihtsalt lenda enam suurejoonelise reklaami peale sisse.

Kuigi riik wiinahinda mõne sendi wõrra madalamale lasi, püüab rahwas kewademeeleolus ise omale suuremal hulgal wiina täiesti ilma maksuta muretseda — niiöelda wäikese waewaga. Salapärane juhtum tulnud ette Einmanni piiritusewabrikus. Siin tungitud piirituse keldrisse akna kaudu. Wargaste saagiks langes umbes 6 aami, s. o. umbes 3.500 liitrit piiritust, millest küll suurem osa on maha lastud, nii et täpsalt pole teada tarwitatud piirituse hulk. Keldri külastajad olnud hobusega, jäljed pöörawad wabriku juurest asunduse poole maanteele ning kaowad sinna. Ühisuse kahju oleneb aktsiisiwalitsuse otsusest, kuipalju nad piirituse eest nõuawad. Praegu on juurdlus käimas loo selgitamiseks. Olemas on teatawad wäikesed tõendused, milliseid suunde praegu jälgitakse. Kohalikus elanikkonnas liiguwad piiritusewabrikusse sissetungimisega ringi mitmesugused kuuldused, millедel aga ei ole ühelgi usutawat alust.

Kewade tulekuga ja talweteede lõppemisega on jäänud seisma ka loomatoidu muretsemine, milline lumeteega sündis õige kaugelt, Paidest, Rakkest jne. Paljud talupidajad, kes warem ei hoolitsenud loomatoidu juurdemuretsemise eest, on praegu tõsiselt mures selle kättesaamisega, kuna heinu pakutakse müüa ainult kaugemal, nii 30—40 klm. maa tagant. Mõned peawad isegi nõu hakata rongiga kohapeale wedama, kuna weega ega ka wankriga ei pääse praegu liikuma.

Koeru põllumeeste seltsi tegewusest.

Korraldatakse taluraamatupidamise ja hobuserautamise kursused. Taluteenijate wahetalitustoimkonnal rohkesti tegewust. Saaremaalt teenijaid kohapeal ei leidu.

Koeru põllumeeste seltsi korraldusel algawad 20. skp. Koeru koolimajas 3-päewased taluraamatupidamise kursused. Kursus on õhtupoolikul k. 2 alates. Osawõtt tasuta. Ülesandmine Koeru maatulunduskonsulendile.

Hobuserautamise kursused algawad loodetawasti 3. aprillil. Lektoriks on kutsutud õpetatud sepp Tori hobusekaswatusest ja kohalik loomaarst. Kursuse kestwus 3 päewa ning peetakse Aruküla asunduses. Kursus on mõeldud tegelikele seppadele ja põllumeestele, kes asja wastu huwi tunnewad. Suurema osawõtu puhul moodustatakse kursus kahes rühmas. Palutakse põllupidajaid, kellel on haigete kapjadega hobuseid (täiskabjad), neid kursuse ajal rautamisele tuua, mil puhul rautamise maksuta kursusele üles andmine kohaliku maat. konsulendi juures.

Elawat huwi tuntakse taluteenijate wahetalituse wastu. Siiski tööliste nõudmine ületab pakkumise. Praegu on registreeritud üle 10 nõudmise teenijate tüdrukute saamiseks, mis seisawad rahuldamata. Sulaste nõudmisi on saanud wahetalitus täita. Samuti on nõudmisi eestöötegijate ja karjarawitsejate peale, mida ei saada rahuldada. Läinud pühapäewal arutas põllumeeste seltsi juhatus taluteenijate küsimust, ning otsustas juhusel, kui kohalt naisteenijaid ei leidu, Saaremaalt kutsuda umbes 20 tüdrukut kohale. Taluteenijate wahetalitus asub Koerus maatulunduskonsulendi bürоos.

Ringi ümber Järwamaa.

Lõi koroona kepiga pea lõhki. Kõltsil elutj. E. Walentin lõi koroona kepiga W. Weltmannil pea lõhki. Walentin ja Weltmann mängisid koroonat, järsku arenes meeste wahel tüli, mille tagajärjel Walentin lõigi Weltmanni pea koroona kepiga lõhki. Nüüd tuleb Walentinil kohtus oma teo eest wastust anda.

Juustuwabrik Käsuweres on tegewust alustanud. Töö käib praegu osaliselt, kuid 1. aprillist algab juustuwabrik täiel jõul tööle. Selleks ajaks walitakse ametisse juustnik, kes jääb ühtlasi ka koorejaama juhatajaks.

Alliku piimaühing maksis preemiat. Alliku piimaühing maksis riiklikku wõi preemiat keskmiselt 0,6 senti iga täispiima kilogrammi kohta.

Siga kaewus. Puhmus M. talus juhtus neil päewil omapärane õnnetus. Siga, kes kuidagi laudast wälja pääsenud, hakati koera abil lauta tagasi ajama, harjaslind hüppas aga lauda asemel kaewu. Hiljem tõmmati küll notsu kaewust wälja, kuid eluloома tast siiski ei saanud.

Roosna-Alliku tuletõrje ühing. Hiljuti peeti Roosna-Allikul tuletõrje ühingu asutamise koosolekut. Otsustati asutada iseseisew ühing, mitte osakonda, nagu oli naaberseltsidelt ettepanek. Põhikiri saadeti registreerimisele. Sellega on Kuksema wallas 4 iseseiswat tuletõrje ühingut. Ka rekord.

Walasti laulukoor lagunes. Kewadine lumelagunemine laotas ka Walasti laulukoori. Lauljate arw sulas nii wäikeseks, et arwati paremaks kooritööle määramata ajaks waheaeg teha.

J.-Jaani näitetegelased Karinul. 26. skp. külastawad Karinut J.-Jaani näitetegelased komöödiaga „President Kulatust". See ettekanne oleks wastukülaskäiguetendusena Karinu noorsoolastele, kes esinesid möödunud pühil J.-Jaanis, mängides „Meie küla poisid". Et nimetatud näidendiga edukalt esinetud Rakes, Arawetel ja J.-Jaanis, loodetakse seda ka Karinul, sest ka hiljutine õnnestunud operett näitas jaanlaste wilumust näitealal.

Laps kurjal teel. Hiljuti warastas Roosna-Allikul keegi 12-a. tütarlaps N. oma kaaslaselt kingad ja botikud. Asjad saadi küll kätte, aga et see lapsel juba mitmes sarnane lugu, siis otsustati samme astuda, et ta Harku koloniisse saadetakse.

Lööla laste külaskäik Piiometsa. 19. skp. korraldas Lööla raamatukogu selts Piiometsas külaskäigupeo. Kawas oli laule ning muusikat, milliseid ettekanded hästi õnnestusid. H. Raudsepa „Wedelworst" õnnestus kõigiti. Saali täis rahwast jälgis kogu aeg huwiga mängu.

Piiometsa laulukoori liikmed on ametis A. Tammani näidendi „Widriku paruni" õppimisega, mis kawatsetakse lawastada lihawõtte 1. pühal.

Tapa tarwitajateühingu tegewusest. Ühing, 1932. a. oma 16-l tegewusaastal suutis siiski edukalt tegutseda, waatamata üldisele ostujõu langusele ning rahawähesusele. Läbimüük langes umbes 20 protj., wõrreldes eelmise aastaga. Äriseis 31. detj. 1932. a. oli 66.576,68 kr. Kulud-tulud — 17.824,27 kr., puhaskasu 1200,10 kr., läbimüük 122.987,10 kr. Tõusid osa- ja teised kapitalid 15.418.— kr. — 16.410,— kr. peale. Liikmeid oli 290. 1933. a. eelarwe on tasakaalus 12.560.— kr., kusjuures on ka kärbitud weidi palku. Peakoosolek peetakse 2. apr.

Samogonniwabrik Ellaweres. Koeru konstaabel leidis läbiotsimisel Ellawere „Kaasiku" talus samagonniwabriku. Ka saadi kätte kaks pudelit koduaetud wiina. Wabrik töötanud just sama päewa hommikul. Praak oli weel tuline ja sinna oli nähtawasti asja warjamiseks linu liktu pandud. Wiinaajamises tunnistas end süüdi Johannes Saasa. Sellest teadlikud olid ka G. Ühwer, J. Prits ja Waltser, kes konstaabli „Kaasikule" ilmudes kõik paraja auru all olid.

Asi läinud politseile kõrwu asjaosaliste küljelunde kaudu, kellel mõnel olnud mängus armukadedus.

Sai warrul tooliga lüüa. Särewere-Arukülas elutj. Aug. Engelbrecht oli hiljuti oma läheduses elutj. O. Kundeli juures warrul. Peale pidutsemist heideti õlgedele pikali. Siin aga wirutas keegi K. K. Engelbrechtile sarnase tugewa hoobi tooliga selga, et tool purunes. Ja egas siis selgki terweks jäänud. Nüüd teatas E. asjast politseile.

Ambla ümbruskonnas loomatoidu puudus. Ambla ümbruskonna põllupidajatel on suureks mureks loomatoidu puudus. Ümbruskonnas on loomatoit ostes wõrdlemisi kallis, ristikheina 16 klg. nõutakse 75—90 s., heintest 50—75 snt. ning põhkudest 45—55 snt.

Moratooriumi komisjon pidas neljapäewal maawalitsuses oma koosolekut. Otsustati käik anda A. Tõssmanni palwele. Järgmine komisjoni koosolek on 28. skp. Seni on 106 põllupidajat oma wõlgade korraldamise asjus komisjoni poole pöördunud.

21. ja 22. skp. peeti Mäo algkoolis kohaliku hariduseltsi korraldusel põllumajanduslikke loenguid. Referentidena esinesid Järwa maatulunduskonsulent A. Soowik ja instr. A. Rosenthal. Ettekannetel käsitati huwitawaid põllumajanduslikke küsimusi, nagu maawiljakuse alalhoidmise wõimalustest koduste abinõudega, terawilja kaswatuse ulatusest ja soowitawatest terawilja sortidest ning karja tasuwuse tõstmise wõimalustest. Loengute wiimasel õhtul demonstreeriti weel kuulajaskonnale põllumajandusliku sisustikuga walguspilte. Rahwa osawõtt nii loengutest kui ka neile järgnewatest läbirääkimistest mõlematel õhtutel oli elaw.

Esna põllumehed tulewad kokku täna põllumeeste kogu peakoosolekule Esna asundusse. Koosolekule järgneb samas omawaheline koosviibimine. Koosolekule on külalistena oodata maakonna põllumeeste esituse tegelasi.

Kangakudumise ja käsitöö kursused algasid Walgma maanaiste seltsis 23. skp. ja kestawad kuni 12. apr. Peale kewadpühi peetakse samu kursuseid 24. aprillist kuni 20. maini Einmanni perenaiste seltsis. Kursusi juhatab maanaiste keskseltsi instr. prl. H. Renter.

Põllumajanduse päewa Kallaste koolimajas kawatses korraldada Udewa põllumeeste kogu 2. apr. Lektoriteks pidid olema agr. A. Soowik, O. Wiirsoo ja instr. A. Rosenthal, kes andsid selleks oma nõusoleku. Arwestades aga praeguste muutlike ilmade ja halbade teedega, on päewa korraldamine lükatud edasi.

Alliku piimaühingu tegewusest. Alliku piimaühingu keskmeiereisse toodi piima kokku 181 piimatoojalt 1.509.648 kg. Ühe kilogr. wõi walmistamiseks läks keskmiselt 24,6 klg. piima, mille keskmine wõiraswa sisaldawus oli 3,47 protj. Wõid walmistati 61.204,6 kg. Ühe kg. wõi müügist saadi keskmiselt 118 senti, ühe kg. täispiima eest maksti piimatoojatele keskmiselt 3,8 senti, ka kooritud piima eest 1 sent kg. Raswaühiku eest liikmetele 1,12 senti ja mitteliikmetele 1,04 senti. Kogusummas maksti piimatoojatele piima eest 56.958 kr. Piimaraha maksmine sündis piima kwaliteedi järele. Piima kwaliteedimäära maksmahakkamisest saadik on üldine piima puhtuse protsent tõwasti suurenenud ja piima puhtus on omakorda suurendanud wõi puhtust ja headust. Wiimasel ajal on ka Alliku meierei wõi headuse ja puhtuse poolest esikohtadel sammunud. 1932. a. puhaskasu saadi 464 kr., mida otsustati tagawarakapitali arwele kirjutada. 1933. a. eelarwe on tasakaalus 13.745 kr., 3193 kr. wõrra wähem kui 1932. a. 1933. a. arwatakse klg. maha 0,85 senti tööstuskuludeks. — Juhatusest wäljalangenud J. Allmann waliti tagasi.

„Krahw" sai pelsta. [illegible] paar nädalat tagasi asus jaama taga asuwas teemajas Tallinna elanik Edm. Kraft, kes oma nime ees tarwitas tiitlit „graf". Kui enam „abitarwitajaid" ei leidunud, tahtis ära sõita. Enne lahkumist aga sai ta lüüa teemaja pidaja Woldemar Lubergi käest, nagu ise arwab, ilma põhjuseta. Nähtawasti mees seda tiitlisaamist oma „horoskoobis" ette ei näinud, sest egas muidu poleks ta lasknud sarnast rumalat asja sündida. Nüüd peab muidugi politsei aitama „krahwi" au jälle jalule seada.

Gripp raudteelaste peres Türil. Wiimastel päewadel on Türi raudteelaste keskel lewinenud gripp. Praegu on teenistusest wabastatud kümmekond gripihaiget, kuna umbes sama palju wõi weel rohkemgi katsuwad tingi teenistuses wiibida. Tulles sõidust joowad punshi, higistawad aspiriini abil ning sõidawad siis poolhaigena jälle wälja. Haiguse tõttu on mitmelt poolt komandeeritud ajutiselt töölisi Türile. Kuna samal ajal aga ka Türi läheduses wähemates jaamades on haigestumisi, siis saadetakse ka siit tööjõude wälja sinna abiks. Ning rongid peawad siiski liikuma ja liiguwadki.

Kiri toimetusele.

Weel Peetri koguduse täiskogu koosolekust.

Meie lehes ilmunud sõnumi „Peetri koguduse täiskogu koosolek" asjus palutakse järgmist awaldada:

„Koosolekut juhatas rõhuwa täiskogu enamuse soowil koguduse liige R. Steinberg ja protokollis koguduse liige A. Wilms, sõltumata nende ameti- ja teenistuskohtadest.

Koguduse liikmeid lasti koosoleku saali 1932. a. liikmekaartidega, mida uste peal kontrollisid nõukogu liikmed. Et koosolekust olekšid osa wõtnud ka mitte-liikmed, on arusaamata ja et selle kohta oleks koosoleku juhataja tähelepanu juhitud, on wale.

Koosolekul leidus inimene, kes püüdis mitmete ettepanekutega killustada koosolijate üksmeelt ja tahtis mõjutada walimisele pandud nimekirjasid, selleks ette tuues, et koguduse õpetaja olla öelnud, et nimekirjad olla ebaseaduslikud, kuid kohal wiibiw koguduse õpetaja lükkas selle wäite tagasi.

Wastawal täiskogu hääletamisel selgus, et esitatud nimekirjadega rahulolematuid oli kõigest 9 liiget, kuna aga walimiste poolt hääletas koosoleku enamus. Et täiskogu koosolekul oleks mõni nimekiri rinnaga läbi pressitud, on wale, sest tegelikult wõttis sõna kiriku nõukogu poolt esitatud nimekirja soowitamiseks lgp. härra praost Beermann, kuna teiste nimekirjade esitajad oma nimekirjade kohta üldse sõna ei wõtnud.

Tuleb mainida, et kõige rohkem hääli sai walimistel R. Steinberg — kolmandast nimekirjast ja teiseks G. Blitse — esimesest nimekirjast.

Lõpuks peab tähendama, et protokollitud said kõik päewakorraga seoses olewad otsused ning protokoll sai täiskogule ette loetud ja kui paluti awaldada, kas kellegil soowi protokolli täiendada, ei leidunud ühtegi koosolijat, kes oleks protokolli kohta sõna wõtnud.

Suurima lugupidamisega

R. Steinberg,
Peetri koguduse täiskogu 12. märtsi k. a. juhataja.

A. Wilms, protokollija.

Kiriklikke teateid.

Paide kirik. Homme, 26. skp. kell 11 homm. jumalateenistus. Õp. G. Perli. Kell 8 p. l. kodanike klubi saalis loterii-allegri uue oreli heaks. Kolmapäewal, 29. skp. kell 6 p. l. kannatamisaja jumalateenistus, õp. G. Perli.

Anna kirik. Homme, 26. skp., kell 11 homm. köstrijumalateenistus.

Türi kirik. Homme, 26. skp. kell 11 homm. noortejumalateenistus. Laulurаamat. Laulukoor. Samal päewal, kohe peale jumalateenistust koguduse leerisaalis noorte koondise palwetund.

Politseikroonikat.

Koerus, Hanseni maja ees warastati H. Liiberil hobusekarwatekk, Roosna-Allikul talu nr. 114 juurelõike maa-alalt 30 latti ja 100 teiwast. Silmsi as. A. Toimetajal Kareda metsast metsamaterjali. Wõhmuta wallawanem tõstis süüdistuse Liutsalu koolitalu end. rentniku J. Lutwei wastu talli uſse raudlati wargušes. Karinu as. elutj. A. Jürgenthal süüdistab Järsil elutj. A. Laupat koera wigastamises. Wägewa piimaühisuse kassapidaja wõeti wastutusele R. Laene nõudel arestitud W. Kuusmanni piimaraha mittekinnipidamise pärast.

Einmanis homme palaw päew?

Peetrikse piimaühingu peakoosolekut.

Einmanni piimaühing, milline k. a. saab 20-aastaseks, on 1932. a. waatamata liikmete waheliselt hõõrumistele ja tülidele töötanud wõrdlemisi rahuldawalt. Aasta jooksul toodi meiereisse 1.117.644 kg. piima, sellest 94.315,4 kg. mitteliigete poolt. Walmistati 44.656,6 kg. wõid. Kooritud piim anti piimatoojatele tagasi, ainult kaks wiimast kuud walmistati kaseiini. Aasta jooksul tuli juure üks liige ja astus wälja 6 liiget, nii et aasta lõpuks oli ühisusel 143 liiget, 18.108.31 kr. osamaksuga ja 756 lehmaga.

Suuremaid kulusid 1932. a.: palgad — 2839.57 kr., waranduse wananemine — 3018.56 kr., pallimise kulud — 1672.57 kr., laenude protsendid — 1453.18 kr., hoonete ja sisseseade remont — 893.03 kr. jne. Käesolewa aasta eelarwe on seatud kokku tasakaalus 11.000 kr., kusjuures kärpimist on leidnud mõned palgad ja teised wäiksemad kulud. Ühisusel on praegu wõlga: riiklikust laenufondist 3000 kr., Tallinna Eesti majandusühisusele 1700 kr., Karl Sahkle — 523.89 kr., ühisuse liigetele — 875.57 kr., kokku wõlga 6.099.46 kr.

Homme, s. o. 26. skp. peab ühisus oma aastakoosolekut, milline tõotab eelmiste koosolekute sarnaselt õige palawaks muutuda.

Pikewere piimaühing 1932. a.

Homme peakoosolek.

Pühapäewal, 26. skp. peab Pikewere piimaühing oma aastapeakoosolekut. Peakoosolekul erilisi suuremaid waidlusi ei wõiks tulla, sest ühing on edukalt oma tegewuseaasta lõpetanud, madalate piimasaaduste hindadele waatamata 576,93 kr. ülejäägiga. Piima wõeti wastu keskmeiereis ja kolmes koorejaamas 2.329.751 kg., sellest walmistati wõid 95.420 kg. Ühe kg. wõi walmistamiseks tarwitati 24,3 kg. piima ehk 86,2 raswaühikud. Piimasaaduste müügist saadi aastas 112.794,05 kr. Tööstuse kuludeks wõeti piima kg. 0,91 senti, selle juures on wallaswara amortiseeritud 10 protsenti ja kinniswara 5 protsenti. Piimatoojatele maksti piima kg. 3,87 senti (raswa kg. kr. 1.10) ja tasuta anti tagasi kooritud ja wõipiim. Ühingu omakapitalid on aasta jooksul kaswanud 14.6 protj., moodustawad warandusest 97,4 protj. ja äriseisust 84,1 protj. Ühingu 1933. a. tööstuse kulude eelarwe on wähenenud eelmisest aastast 18,8 protj. ja tööstuse kuludeks arwatakse piima kg 0,80 senti.

Ühingu juhatuses on: K. Reibaum, J. Mittendorf ja A. Näppi.

Türi uudiseid.

Koguduse täiskogu koosolek. Türi koguduse täiskogu koosolekule wäljakuulutatud ajaks tarwilikku arwu liikmeid kokku ei tulnud, sellepärast algas koosolek tund aega hiljem. Osa wõttis umbes 150 liikme ümber, wäike arw suure koguduse kohta. Koosolekut juhatas endine kauaaegne Türi koguduse köster M. Weimer.

1932. a. kassaaruanne ja 1933. a. kassa eelarwe wõeti wastu, juhatuselt esitatud kujul. Igal aastal wäljalangewate ühe kolmandiku nõukogu liikmete asemele waliti kümme uut liiget. Rewisjonikomisjon waliti endises koosseisus tagasi. Liikmemaksu määramisel tehti ettepanek liikmemaksu wähendada, kuid siiski otsustas täiskogu maksu endiseks jätta, sest Türi koguduse liikmemaks on kaks ja isegi kolm korda odawam, kui mujal kogudustes ja pealegi on igal koguduse liikmel kõik ametitalitused maksuwabad, mis mujal kogudustes maksustatud.

Rahwuswaheline mess Budapestis.

Sõitjatele hinnaalandus.

Maikuu 6. päewal algab Ungari pealinnas Budapestis rahwuswaheline mess. Sel puhul on wälismailt Ungarisse sõitjaile antud soodustused. Ungari raudteedel saab hinnaalandust kuni 50 protsenti ja ka 23 teist euroopa riiki on lubanud läbisõidul hinnaalandust 25 kuni 50 protsenti. Wiisumi saamine on wõimaldatud odawama hinnaga.

Sündiwus langenud. Kui läinud aasta esimesel weerandil registreeriti Türil perekonnaseisuametis 22 sündi, siis sel aastal ainult 7. Surmajuhtumeid on olnud mõlemal aastal samal ajawahemikul ühepalju — 5. Nii on sündiwus langenud kolmekordselt.

Paide nööritehas

vahetab ja valmistab köie- ja ohjanööri linadest ja linade vastu. **Ostab kõva kiuga**

puhastatud ja murtud (masindatud) linu.

Soovitab kõiksugu põllumajanduse nööre ja koetud masinarihmu. Perenaistele pesu- ja põrandariide nööre. **Samas müüa häid aasaheinu, lokomobiil ja veski kahe paari kividega.**

Odavasti **müüa** voodri-, lae-, põranda- ja musti laudu igasugustes tolli mõõtudes. Teateid Paides, Tallinna uul. nr. 13, kauplusest.

Öötla Turbaühingu juhatus teatab, et ühingu **turbavõtmise** tööde väljakauplemine on 2. aprillil s. a. kell 4 p. l. Öötla algkoolimajas, mis asub 2 klm. Esna jaamast. Öötlas, 19. III 33. Juhatus.

Põllumehed!

Kõige soodsamalt ostate põllurammu ja kõik tarvisminevad kaubad omale

Paide „IVAST".

Samuti ostab „Iva" teie käest kõrgema päevahinnaga otri, kaeru, rukkeid, ristikheina seemet jne.

K-Ü. „IVA" juhatus

Kiiremas korras väiklane, hea **asundustalu** müüa Mäo vallas, Mündi asunduses, Paidest 2 klm. talu nr. 29. Kaupa tehakse kohapeal.

Esna v. Järvamaal müüa **talu.** Suurus 17 ¾ hekt. Hind 3000 kr. Teateid Paide, Tallinna t. 21 T. Kleinod.

Teatan töötarvitajat. et olen oma juukselõikusäri täiendanud väljaõppinud naisjuuksuriga, kes daamisid korralikult lokib, kulme ja ripsmeid värvib ning maniküüri teeb. Palume kõiki daame meid lahkelt külastada je töö headuses veenduda,

Alma Lieber'i juukselõikusäri. Koerus, Hanseni majas, teisel korral.

Häid põlluheinu **müüa.** Küsida Koerus, dr. Grossberger.

Talukoht pooleterale anda Võhmuta vallas, Jalgsema külas. Joh. Ülesaar.

A.-S. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.